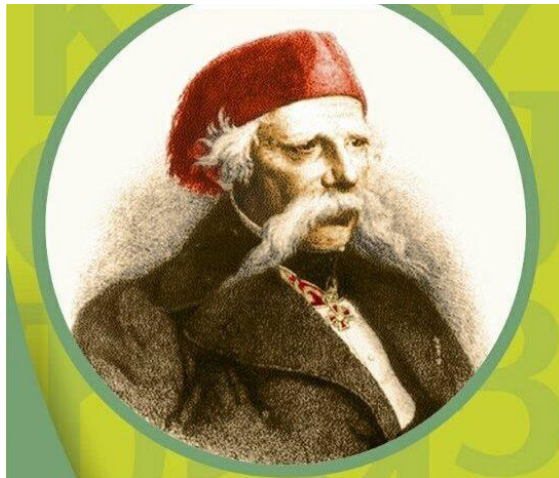

Основна школа „Вук Караџић“ Краљево

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

**ЗА ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ
ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**

ЗА ПЕРИОД ОД 2022/2023. ДО 2025/2026. ГОДИНЕ

3. ДЕО

Краљево, јун 2022. године

1. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА

Ученику коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета, тешкоћа у учењу, ризика од раног напуштања школовања и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, школа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека, прилагођавање начина остваривања школског програма и израду, доношење и остваривање индивидуалног образовног плана.

Ученику који постиже резултате који превазилазе очекивани ниво образовних постигнућа, школа обезбеђује прилагођавање начина остваривања школског програма и израду, доношење и остваривање индивидуалног образовног плана.

1.1. Индивидуални образовни план

Индивидуални образовни план (ИОП) је посебан акт, који има за циљ оптимални развој ученика и остваривање исхода образовања и васпитања, у складу са прописаним циљевима и принципима, односно задовољавања образовно-васпитних потреба ученика.

ИОП израђује тим за додатну подршку детету, односно ученику на основу претходно остварених, евидентираних и вреднованих мера индивидуализације и израђеног педагошког профила ученика, а остварује се након сагласности родитеља, односно другог законског заступника.

Врсте ИОП-а су:

- 1) ИОП1 – прилагођавање начина рада и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад; учење језика на коме се одвија образовно-васпитни рад;
- 2) ИОП2 – прилагођавање циљева садржаја и начина остваривања програма наставе и учења и исхода образовно-васпитног рада;
- 3) ИОП3 – проширивање и продубљивање садржаја образовно-васпитног рада за ученика са изузетним способностима.

ИОП доноси педагошки колегијум установе на предлог тима за инклузивно образовање, односно тима за пружање додатне подршке детету и ученику.

Доношењу ИОП-а 2 претходи доношење, примена и вредновање ИОП-а 1, а обавезно је прибављање мишљења интересорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету и ученику.

2. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Програм допунске и додатне наставе се реализује кроз наставне садржаје који су операционализовани у виду наставних јединица а начин и поступак њиховог остваривања је конкретизован у дневним припремама за рад. Допунска и додатна настава прате наставни програм предмета, потребе и интересовања ученика. Током школске године наставник води евиденцију о одржаним часовима додатне и допунске наставе и присутним ученицима.

На крају наставне године наставник у оквиру Извештаја о раду подноси и извештај о одржаној допунској и додатној настави.

Допунска настава се реализује за ученике који из објективних разлога у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја. Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира групе са којима организује допуски рад. Допунски рад претпоставља и специфичне облике у савладавању одређених програмских садржаја (индивидуализацијом наставе, полупрограмираним или програмираним материјалом, употребом наставних листића, предавањима са очигледним примерима...). Нарочито се води рачуна о одмерености захтева као и о стимулисању ученика за показане резултате (похвале, награде, позитивна оцена). Допуски рад се организује током целе наставне године односно чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје са допунским радом ван редовне наставе. Током даље редовне наставе рад и постигнућа поменутих ученика се прати.

Програм додатне наставе обухвата проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе одређеног предмета за тај разред и планиран је према предвиђеним наставним темама редовне наставе тог предмета. Додатни рад је заснован на интересовањима ученика за проширивање и продубљивање знања, умења и вештина, непосредније активира ученике и оспособљава их за самообразовање, развија њихову машту, подстиче их на стваралачки рад и упућује на самосталност у трагању различитих извора сазнања. Под руководством наставника, ученици у додатном раду самостално бирају одговарајуће изворе знања, средства за рад и непосредније излажу свој критички став према вредностима. Ангажоване ученике стога треба стимулисати похвалама и наградама за уложен труд и постигнуте резултате. Важно је да садржаји буду у складу са интересовањима ученика.

За додатни рад се опредељују даровити и ученици посебних интересовања за области појединих предмета од 4.-8. разреда. Такве ученике прате и подстичу учитељи и наставници за похађање додатне наставе. Приликом опредељивања ученика за додатни рад, треба објективно проценити мотиве који су утицали на њихову одлуку. Посебно треба водити рачуна о томе да се даровити ученици не оптерећују изнад њихових стварних могућности и жеља. Додатни рад се изводи током целе године, све док траје реализација утврђеног програма.

У додатном раду са ученицима наставник прати и евидентира њихов развој и напредовање, усавршава утврђене програме, открива нове могућности индивидуализације рада, те врши уопштавање и примену стечених знања, умења и вештина у различитим ситуацијама. Обезбеђује укључивање ученика у организоване облике рада ван школе (конкурси, смотре, такмичења). За сваког ученика води евиденцију у коју уноси битне податке о његовом напредовању у развоју. У сарадњи са учеником, а по потреби и са родитељима и школским педагогом – психологом, наставник утврђује конкретан програм додатног рада. Реализујући програм додатног рада, наставник за сваку од одабраних тема проналази и примењује најпогодније облике и методе рада, пре свега оне које у највећој могућој мери активирају потенцијале ученика, а нарочито оне који омогућавају развој креативности ученика. Током додатног рада наставник се поставља као сарадник који стручно помаже рад појединца или групе: упућује и усмерава, помаже да се дође до правих решења, закључака и генерализација. Однос ученика и наставника у додатном раду

је сараднички, непосреднији и ближи него у редовној настави, заснован на узајамном поверењу и поштовању.

3. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Културне активности школе се остварују на основу програма културних активности. Школа културним активностима повећава образовно-васпитни рад у стицању и развијању опште културе ученика и унапређивању културе рада.

Циљ програма културних активности је подизања угледа и квалитета рада школе. Кроз културну и јавну делатност школа афирмише своју делатност, постаје културни центар у средини у којој се налази и омогући ученицима упознавање јавних, културних и привредних центара града.

Културне активности које се реализују сваке школске године су: свечани пријем првака и почетак школске године, обележавање Дечје недеље, обележавање Дана школе (приредба, изложбе ликовних и литерарних радова), изложба ликовних радова поводом Нове године, израда новогодишњих пакетића, новогодишња прослава, изложбе ликовних радова и приредба поводом дана Светог Саве - школске славе, изложба дечијих рукотворина поводом 8. марта - Дана жена, изложба дечијих рукотворина поводом Васкрса, прослава поводом завршетка другог полугодишта (ученици четвртог и осмог разреда), учешће ученика како на школским тако и на ваншколским такмичењима и смотрима, учешће ученика у реализацији заједничких активности школе и локалне самоуправе као што су: гостовање познатих дечјих песника у сарадњи са Народном библиотеком „Стефан Првовенчани“ као и изложбе радова у истој, изложбе ученичких радова у Културном центру Рибница, и другим установама културе, посете установама културе: Народном музеју Краљево, Краљевачком позоришту, биоскопу Кварт, Духовном центру „Владика Николај Велимировић“, посета храмовима и манастирима у окружењу.

План културне и јавне и јавне делатности школе саставни је део Годишњег плана рада школе.

4. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНОХ АКТИВНОСТИ

У школи се континуирано ради на подизању свести ученика и родитеља о здравим стиловима живота, о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије и малолетничке делинквенције. Школа у оквиру школског програма, реализује и програм школског спорта којим су обухваћени сви ученици.

Циљ програма јесте да разноврсним и систематским моторичким активностима, допринесе интегралном развоју личности ученика, развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Једном у току полугодишта се реализује Недеља школског спорта које обухватају такмичења свих ученика у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика.

Недеље школског спорта ће се реализовати у октобру и априлу у оквиру којих ће сваки дан имати планирану активност. На реализацији и промоцији школског спорта ће се радити и у сарадњи са локалном самоуправом. Ученици наше школе ће учествовати на јесењем и пролећном кросу, у Трци за срећније детињство која се организује у сарадњи са Црвеним крстом и РТС-ом као и на осталим спортским турнирима и међушколским такмичењима која се организују у сарадњи са локалном самоуправом. У појединим спортским активностима поред ученика и наставника учешће ће узети и родитељи. Програм школског спорта и спортских активности је операционализован у Годишњем плану рада школе.

5. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања је заснован и дефинисан на основу Посебног протокола и Приручника за примену Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама.

Циљ Програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама је унапређивање квалитета живота ученика у школи применом **мера превенције**, ради стварања безбедне средине и **мера интервенције** у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање ученика.

Специфични циљеви Програма у **превенцији** су следећи:

- Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања
- Процена безбедносних ризика идентификацијом ризичних места у школи и времена у току дана и у току школске године
- Повећање осетљивости свих који су укључени у живот и рад школе, на препознавање насиља и злостављања
- Развијање способности свих учесника у школском животу(наставног и ваннаставног особља, ученика, родитеља, лок.заједнице) за уочавање, препознавање и решавање проблема насиља
- Оспособљавање свих запослених и родитеља за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање
- Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу
- Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду
- Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника у школском животу о томе
- Омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да, без излагања опасности, врше пријављивање насиља

- Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина
- Сарадња са родитељима путем Савета, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
- Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у школи

Специфични циљеви у интервенцији:

- Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите
- Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака
- Саветодавни рад са ученицима који трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља

Задаци програма:

- сензитизација колектива школе и ученика о проблему вршњачког насиља
- едукација о проблемима насиља
- уочавање и међусобно информисање о случајевима вршњачког насиља у школи
- тимски рад на смањењу количине насиља у школи
- комуникација са надлежним службама (Центар за социјални рад, СУП, Здравствени центар, психолози и др.)

План превентивних и интервентних активности је саставни део Годишњег плана рада Школе.

Окружење програма

Снаге: Постоји низ активности које се у школи већ реализују. Ученици и наставници су научени на такву врсту комуникације и сарадње. Поједини родитељи се постепено укључују у живот и рад школе. Укључили смо и локалну заједницу у реализацију следећих пројеката: Школски полицајац, Основи безбедности деце.

Школа располаже кадром који је вољан да се обучи да реализује планиране задатке неопходне за реализацију, одређеним финансијским средствима за реализацију пројекта, а можемо се ослонити на експерте из Центра за социјални рад, Министарства унутрашњих послова, Завода за унапређивање образовања и васпитања.

Слабости: Постоји реална потреба боље комуникације са родитељима, њиховог чешћег укључивања у рад школе и развијања родитељских вештина. Сарадњу са установама које брину о здравом одрастању најмлађе популације треба прво дефинисати, а онда је и поспешити. Неопходно је ојачати сарадњу са Центром за социјални рад, Домом здравља и другим релевантним институцијама.

Незаинтересованост или презапосленост родитеља могу утицати на њихово недовољно ангажовање у планираним активностима. Овај проблем се може превазићи правовременим информисањем и прилагођавањем потребама родитеља (време када се

реализују одређене активности). Недостатак финансијских средстава, уколико локална заједница не одговори нашим потребама, може проузроковати проблеме у реализацији неких активности. Овај проблем се може превазићи писањем пројеката и конкурисањем код градске управе или невладиних организација.

Релевантне службе у заједници

Школа сарађује са свим васпитно-образовним установама на територији општине. Имамо добру сарадњу са предшколском установом.

У оквиру здравствене превенције остварујемо сарадњу са службама Дома здравља (педијатријска, стоматолошка служба, физијатар, дечји неуролог и психијатар).

Од осталих институција у локалној заједници сарађујемо са Центром за социјални рад, пратимо породице које су обухваћене и укључене у рад различитих тимова. Уско сарађујемо са Министарством унутрашњих послова. Пратимо и учествујемо у активностима које организује Црвени крст.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања спроводи се кроз **превентивне активности**, које школа реализује самостално или у сарадњи с другим институцијама, и кроз **интервентне активности**.

Превентивне активности

Превентивне активности које се реализују током школске године су:

- Укључивање ученика у ваннаставне активности које се реализују кроз креирање занимљивих програма и пројеката, учешће на општинским, градским и републичким такмичењима, учешће на литерарним, ликовним, техничким конкурсима, учешће на манифестацијама, смотрама, културним дешавањима у Србији и иностранству, учешће на регионалним такмичењима талената и организација и учешће ученика у забавним активностима.
- Укључивање ученика у спортске активности које се реализују кроз такмичења у складу с програмом школског спорта, организовање фер-плеј турнира, организовање игара са циљем истицања спортског духа и учешће на великим спортским манифестацијама.
- Активно укључивање родитеља у живот школе јачање њихових компетенција, као и оснаживање ученика које се реализује кроз предавања и радионице о ризичним понашањима, развојним променама, здравим стилевима живота, ненасилној комуникацији и конструктивном решавању проблема.
- Промоција правила понашања за ученике, родитеље и наставнике и информисање које се реализује на родитељским састанацима, часовима одељењске заједнице и седницама наставничког већа путем обавештавања, предавања, радионица и истицањем правила на видним местима у школи.
- Организација обезбеђења и дежурства које се реализује обезбеђивањем видо надзора објеката школе, организацијом дежурства наставника и ученика и организацијом дежурства школског полицајца.

- Подстицање позитивних вредности и просоцијалног понашања које се реализује сарадње са Црвеним крстом, учешће ученика у културним манифестацијама и организовање посета ученика установама културе.
- Оснаживање ученичке иницијативе кроз рад Ученичког парламента.
- Промоција ученичких постигнућа која се реализује кроз награђивање ученика који остваре изузетне резултате на такмичењима, смотрема и конкурсима, истицањем њихових успеха на родитељским састанцима, наставничком већу и сајту школе, излагањем и презентацијом ученичких радова на паноима и сајту школе

Интервентне активности

Интервентне активности које се реализују су:

- Промовисање и спровођење реституције кроз израду листе предлога за реституцију, обуку ученика и наставника за медијацију, обуку наставника за спровођење реституције.
- Рад Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања које реагује у случају сумње и/или дешавања дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања евидентирањем случајева дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, спровођењем мера интервенције у складу с Посебним протоколом, тимским разговорима са ученицима и родитељима редовним анализирањем евиденције, сарадњом са Центром за социјални рад, Здравственим установама и Полицијском управом.

Водич за процену ризика

1. Низак ниво ризика уоченог или сазнатог насилничког понашања подразумева помоћ и подршку у оквиру установе за чије решавање је потребно/довољно ангажовање онога који је уочио или сазнао за насилничко понашање (ученици, предметни наставник, дежурни наставник, запослени у школи - ненаставно особље). Правило је да после интервенције, одељењски старешина буде обавештен. Уколико је потребно, одељењски старешина предузима додатне мере, евидентира, прати, консултује се са педагошко-психолошком службом.

2. Умерени ниво ризика уоченог или сазнатог насилничког понашања подразумева помоћ и подршку у оквиру установе, за чије решавање је потребно укључивање поред одељењског старешине и родитеља, педагошко-психолошке службе, других ученика, Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, односно у свим случајевима када једна особа није у стању да сама реагује, када јој је потребна помоћ и подршка другог. Умерени ниво је и када се насилничко понашање понавља на истим местима, од стране истих актера.

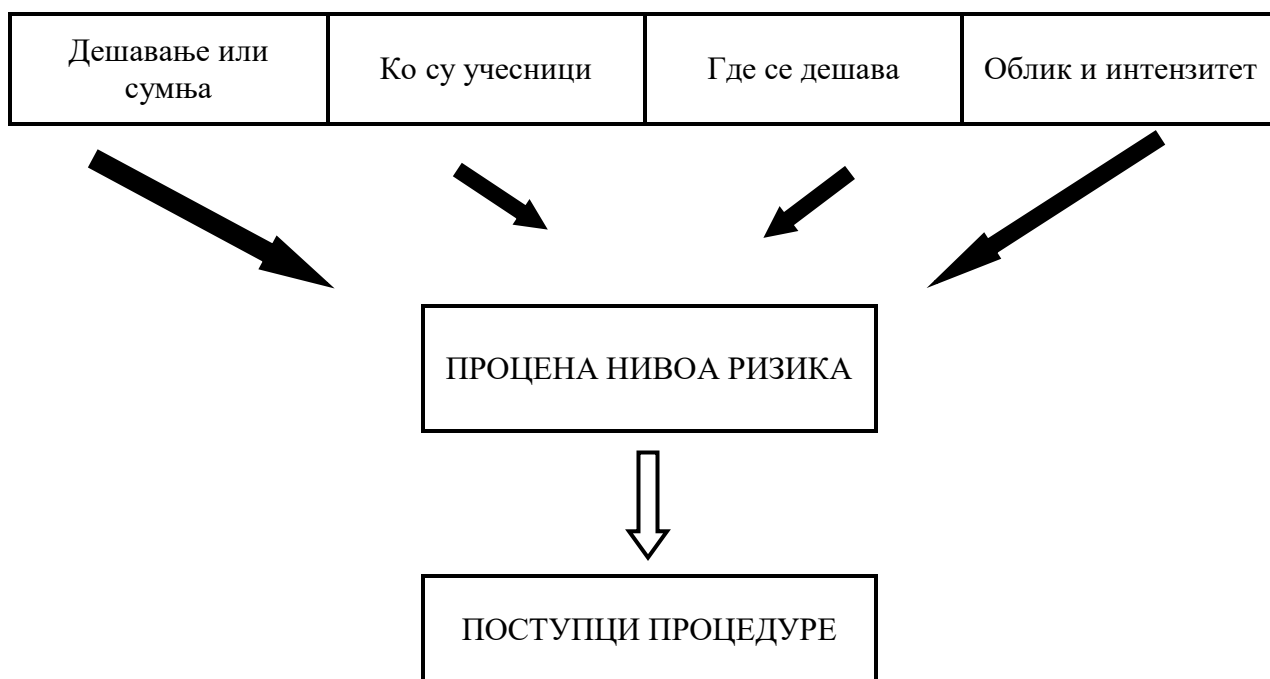
3. Висок ниво ризика је сваки случај дискриминације злостављања, занемаривања и насилничког понашања за чије решавање школа, тј. установа нема капацитета за решавање и обраћа се другим институцијама: Центру за социјални рад, Полицијској управи, Дому здравља, Општој болници, Тужилаштву итд.

У складу са проценом нивоа ризика доноси се одлука о начину реаговања:

*1. ниво ризика (низак ниво) - случај се решава у установи – *разговор (са ученицима, родитељима), медијација (посредовање), реституција (надокнада учињене штете), бихејвиорални уговор...*

*2. ниво ризика (умерени ниво) - случај решава установа у сарадњи са другим установама – *разговор (са ученицима, родитељима), медијација (посредовање), реституција (надокнада учињене штете), бихејвиорални уговор*

*3. ниво ризика (висок ниво) - случај се прослеђује надлежним установама (спољашња заштитна мрежа)

Принципи функционисања унутрашње заштитне мреже су:

- доследност
- равноправност
- активно учешће свих
- уважавање
- благовремено реаговање (одмах или у што краћем временском року)
- непристрасност
- благовремено информисање и давање повратне информације

Установа има одговорност за:

- континуирану подршку, охрабрење и сигурност
- покретање процеса заштите деце
- пријављивање случаја
- повезивање са другима који треба да обезбеде заштиту.

<i>Ко чини мрежу?</i>	<i>Механизми управљања (механизми обезбеђивања функционисања мреже)</i>	<i>Интерна мрежа-одговорности</i>	
ученици наставници ненаставно особље родитељи	<u>Нормативна акта:</u> - Статут школе - Правилник о мерама, начину и поступцима заштите и безбедности ученика - Правилник о васпитно-дисциплинској одговорности ученика, - Правила понашања у школи - Годишњи план рада школе - Развојни план школе	Вертикална	Хоризонтална
		директор помоћник директора одељењски старешина наставник секретар школе помоћно особље	дежурни наставник дежурни ученик педагог психолог ученици родитељи тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

<i>Место</i>	<i>Време</i>	<i>Ко уочава /пријављује</i>	<i>Откривање / како сазнаје</i>	<i>Процена ризика</i>
Унутрашњи простор школе Школско довориште До школе и	Пре почетка наставе У току наставе (у учионици и	ученик родитељ директор помоћник директора одељењски	Уочавањем знакова у понашању или физичких промена Личним	Нивои: 1. низак- ученици, дежурни наставник, одељењски старешина 2. умерени –Тим за

од школе	ван учионице) Одмор После наставе	старешина наставник стручни сарадник секретар школе финансијско- административно особље помоћмо особље	присуствовањем Поверавањем (лично или посредно)	заштиту заштити од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања 3. висок – спољашња заштитна мрежа (друге институције)
----------	---	---	--	---

Поступци, процедура и ланац одговорности (унутрашња заштитна мрежа)

У случају насиља или сумње на насиље потребно је да онај ко примети насиље одмах реагује заустављањем насиља, обезбеђује сигурност за оног над киме се врши насиље и пријављује случај. Случај се може пријавити било ком запосленом у школи који случај пријављује члановима Школског тима (постоје јасна задужења чланова Тима за сваку смену, у свим објектима школе, истакнута на видним местима). Сваки члан Школског тима код себе има пријавни, евиденциони лист који попуњава процењујући и ниво ризика. У складу са проценом нивоа ризика доноси се одлука о даљим корацима односно да ли се случај решава у оквиру установе (по процедури у оквиру унутрашње заштитне мреже) или изван установе (по процедури у оквиру спољашње заштитне мреже).

У случају да неко од запослених у установи не испуни своју обавезу у складу са утврђеном процедуром, поступак је следећи: свако од запослених и родитеља може да поднесе пријаву против (не)одговорне особе, на основу које директор покреће дисциплински поступак којим се утврђује одговорност запосленог. У складу са Законом о основама система васпитања и образовања, Статутом школе и Правилником о мерама, начину и поступцима заштите и безбедности ученика Основне школе „Вук Караџић“ доноси се одлука о утврђивању одговорности или ослобађању односно обустави поступка.

ВАЖНО: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других установа.

Евиденција и документација

Запослени у школи, одељенски старешина, педагошко-психолошка служба, помоћник директора и директор, у обавези су да воде евиденцију о појавама насиља. Документацију о случајевима насиља достављају Тиму за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, који ту документацију чува и периодично анализира учесталост, појавне облике и последице насилних понашања, како би се пратило стање безбедности у школи. На годишњем нивоу тим анализира реализацију Програма, даје смернице за даљи рад и уочава потребе за стручним усавршавањем запослених из ове области. Примери добре праксе превенције и интервенције насиља у школи ће бити промовисани на седницама Наставничког већа, Педагошког колегијума, Школског одбора и Савета родитеља. Ученици ће бити информисани о раду тима и његовим активностима на часовима одељењског старешине а по потреби преко разгласа. Родитељи ће бити информисани преко одељењског старешине и свог представника у

Савету родитеља. Тим води евиденцију о свом раду. Документација се чува у педагошко-психолошкој служби како би се обезбедила поверљивост података. Неопходно је поштовати принцип поверљивости у оквиру унутрашње и спољашње заштитне мреже.

Очековани исходи

- Смањен ниво агресивног понашања и насиља у школи
- Повећана безбедност ученика
- Квалитетнија комуникација
- Унапредити вештине успешног наставника и одељењског старешине
- Едукован наставни кадар за спровођење Програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
- Успешнија медијација
- Школа квалитетније живи

Програми превенције других облика ризичног понашања

Планирање превенције других облика ризичног понашања у нашој школи се реализује у оквиру следећих Плана: Плана рада здравственог васпитања, Плана рада школског спорта и спортских активности, Плана рада заштите животне средине, Плана рада Подружнице Црвеног крста – хуманитарне секције, Плана рада социјалне заштите ученика, Плана сарадње са родитељима, Плана сарадње са локалном самоуправом.

6. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ

Ваннаставне активности се реализују у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта и могу бити друштвене, уметничке, техничке, хуманитарне, културне, као и друге ваннаставне активности.

Програм ваннаставних активности се реализује планирањем непосредног рада са ученицима кроз наставне садржаје у виду наставних јединица а конкретизован је у дневним припремама за рад.

У оквиру ваннаставних активности окупљају се ученици који показују повећано интересовање за поједину област.

Школа организује ваннаставне активности ученика ради задовољавања потреба и склоности ученика, као и проширивања и примене стечених знања, промовисања школе и квалитетнијег провођења слободног времена и дружења ученика.

Циљ ваннаставних активности је подстицање и проширивање интересовања ученика за одређену област као и развој склоности и способности у функцији професионалног опредељивања. Значајна улога наставника у ваннаставним активностима јесте да их идентификује, подстиче, окупља и ангажује даровите ученике као и да их усмери у даљем професионалном развоју, ка избору занимања.

паноа .	Библиотечко образовање Учешће у културним активностима школе и библиотеке	у организацији Друштва библиотекара - Спровођење акције “Поклони књигу библиотеци” Библиотечко образовање - Писање за школски сајт и промовисање рада библиотеке; - Сређивање полица са књигама и естетско уређење библиотеке; Непосредни рад са корисницима - Упознавање са начином рад школске библиотеке;
---------	--	--

Начин остваривања програма: Програм ће бити остварен једном недељом у школској библиотеци као претчас. У раду библиотечке секције преплићу се различита подручја (уметност и наука), садржаји (научнопопуларни, белетристика), уметничке активности (читање, писање, говорење, слушање, драматизовање), облици рада (индивидуални, групни, рад у пару). Исходи се огледају у подстакнутом стваралачком раду кроз развијање креативних, социјалних, језичких компетенција ученика.

6.2. Назив ваннаставне активности: Рецитаторска секција

Циљ: Циљ рада секције је да се код ученика побуди интерес за рецитовањем, учењем рецитала и игроказа.

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - разуме различите форме уметничког изражавања и да их користи за сопствено изражавање; - одабере песму према узрасту и полу; - да разуме и доживи песму; - да правилно користи интонацију; - да не користи 	Чиниоци изражајног казивања: артикулација,	Упознавање са задацима, усвајање плана рада Вежбе у казивању стиха Правилан изговор гласова Анлиза рада секције
	Вежбе темпа, ритма,	Акценатске вежбе Вежбе у интонацији Интонација реченице Вежбе у изговарању дугоузлазних и дугосилазних
	Обрада изабраних песама,	Обрада једне изабране песме Рецитовање по избору
	Паузе у рецитовању, понављања, рефрени,	Пауза у рецитовању, понављање рефрена
	Визуелни контакт, мимика,	Вежбање гестикалације

гестикулацију док говори песму; - зна да употреби одговарајући начин да скрене пажњу слушалаца; - зна значај и вредност родољубља; - зна да пренесе љубав према песништву;	гестикулација	
	Слушање снимака радио драма и познатих аудио записа	Упознавање говорне уметности Слушање – познати рецитију, слушање снимка Гледање драме
	Увежбавање садржаја и програма за: Дан школе, Нову годину, Светог Саву, Дан жена, школске теме	Одабир чланова и аудиција за Дан школе Подела задатака за приредбу Увежбавање програма за Дан школе Увежбавање програма за Дан школе Увежбавање програма за Дан школе Генерална проба програма Избор рецитала за Светосавску приредбу Увежбавање програма за светосавску приредбу Генерална проба за Светосавску приредбу
	Припрема за такмичење	Припрема за школско такмичење Припрема за школско такмичење Припрема за школско такмичење Избор рецитација за такмичење Вежбање изабраних рецитација Вежбање изабраних рецитација Вежбање изабраних рецитација Школско такмичење у рецитовању Припрема за такмичење Вежбање изражајног рецитовања Генерална проба

Начин остваривања програма: Секција подстиче развијање ученичке маште, креативности и оригиналности. Оспособљава ученике за лепо и изражајно рецитовање, развија се љубав према књизи, а самим тим проширује знање о књижевном стваралаштву. Ученици ће се на секцији упознати са дикцијом, акцентом, интонацијом, темпом, откриће лепоте поезије и бити подстакнути на читање и самостални истраживачки рад. Часови рецитаторске секција реализују се једном седмично и похађају је ученици од петог до осмог разреда.

6.3. Назив ваннаставне активности: Литерарна секција

Циљ: образовање и васпитање ученика као слободне и културне личности, развијање критичког размишљања, оплемењеног укуса, богаћење речника, развијање интересовања за књижевно стваралаштво; оспособљавање ученика за тимски рад и развијање социјалних вештина, информатичко описмењавање; развој осећања припадности својој школској заједници, промоција школе и њеног идентитета.

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		

<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -да излаже, описује и приповеда; -саставља разумљиву,граматички исправну реченицу -препознаје и разликује одређене стилске фигуре; -препознаје различите функционалне стилове; -саставља наративни текст и да уме да организује смисаоне целине (увод, разраду и закључак) -усвоји књижевне и функционалне појмове; -уочава битне елементе књ. текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... -препознаје различите облике казивања: нарацију, дескрипцију, дијалог и монолог; -саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (увод, разрада и закључак) -разликује књижевне врсте -разликује технички од сугестивног описивања -зна правописну норму и примењује је -зна да разликује основне врсте новинарских текстова; -уме да користи школски правопис 	Усмено изражавање	<p>Формирање секције и договор о раду</p> <p>Разматрање плана рада секције</p> <p>Посета школској библиотеци</p> <p>Избор радова за паное (зидне новине)</p> <p>Анализа програма за Дан школе</p> <p>Свети Сава-наша инспирација</p> <p>У сусрет 8. Марту</p> <p>Обележавамо Светски дан поезије</p> <p>Сазнали смо о раду литерарне секције у другим школама</p> <p>Књижевни ликови који заслужују да се памте</p> <p>Да сам ја наставник...</p> <p>Читање радова и похваљивање најуспешнијих чланова</p>
	Писано изражавање	Литерарни конкурс Месец здраве исхране (писање радова)
		Посета школској библиотеци
		Литерарни конкурс поводом Дана школе (писање радова)
		Самостално писање новинског чланка
		Самостално писање новинског чланка
		Литерарни конкурс поводом Светог Саве, писање радова
		Одабирање радова за школски пано
		Вежбе у усменом и писменом изражавању
		Песмом и причом дочекујемо пролеће
		Литерарни конкурс Крв живот значи (писање радова)
		Пишем писмо/имејл/песму познатом књижевнику...
		Приказ филма који сам гледао/гледала
		Час слободног стваралаштва (поезија и проза)
		Пишем о крају школске године
		Функционални стилови
	Функционални стилови-примери	
	Публицистички и песнички стил	
	Облици новинског изражавања-вест и извештај	
	Књижевне врсте	Облици новинског изражавања-репортажа и интервју
		Писмо и дневник
	Лексикологија	Стране речи у нашем језику
		Некњижевне речи
	Правопис	Лексичке и правописне вежбе

	Стилске фигуре	Стилске фигуре
--	-------------------	----------------

Начин остваривања програма: Ваннаставна активност је намењена ученицима од петог до осмог разреда. Програм се углавном остварује у непосредном раду у учионици и онлајн преко гугл учионице, док ће се неки часови реализовати у школској библиотеци. Превиђен је рад у паровима, рад у групама и индивидуални рад.

6.4. Назив ваннаставне активности: Новинарска секција

Циљ: Подстицање писменог изражавања и спретности у разговору; подстицање међусобне сарадње; изражавање ученичких способности и подстицање креативности; упознавање са облицима новинарског изражавања.

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> -препозна облике новинарског изражавања и новинског чланка -самостално напише неке од врсти текстова (у складу са својим афинитетима) -самостално истражује и прикупља информације неопходне за писање текста -препозна своје склоности ка писању одређених врста текстова -се бави анализом новинарских текстова, да обрађује информације -међусобно сарађује са другим учесницима који доприносе раду секције -да се припрема за интервју -да препозна елементе новинарског стила -да самостално користи речнике и правопис -припрема текстове за постављање на сајт -препозна своја интересовања и прошири своја знања за одређене области -буде упућен на већину дешавања у оквиру школских и ваншколских активности и то преточи у одговарајуће текстове -интервјуише учеснике разних манифестација у школи -мотивише остале ученике да својим радом у доприносе раду новинарске секције 	<ul style="list-style-type: none"> Врсте текстова у новинарству Прикупљање података Писање чланака или неког другог облика новинарског изражавања Припрема различитих врста текстова Постављање на сајт 	<ul style="list-style-type: none"> -упознавање са облицима новинарског изражавања (вест, извештај, репортажа) -писање новинског чланка (вест, извештај, репортажа) -сарадња са наставницима и стручним сарадницима школе ради прибављања података у вези са школским и ваншколским активностима -спровођење интервјуа у школи и ван ње -сарадња са другим ученицима (као и са Ученичким парламентом) -припрема за писање текстова (у складу са афинитетима ученика и актуелостима) -учешће у обележавању Дана школе и Светог Саве – уређивање текстова - припремање текстова за постављање на сајт (лектура и коректура)

Начин остваривања програма: Настава се изводи у учионици. Ученици прикупљају наопходни материјал за рад у школи и ван школе. Лектура, коректура и постављање чланака се обавља у учионици (кабинет за информатику). Окружење подстиче ученичку самосталност и креативност.

6.5. Назив ваннаставне активности: Драмска секција

Циљ: Упознавање са културом драмског стваралаштва; развијање стваралачке способности; богаћење и развијање маште и креативног начина мишљења; развијање способности за концентрацију и способности за јавне наступе, стицање способности лепог, течног и креативног импровизованог изражавања; развој опажања, размишљања и слободног изражавања.

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - укључи у тимски рад и размену мишљења, неговању талента и могућности његовог даљег усавршавања - препозна драмски текст; уочи одлике драмског текста - побољша дикцију - сарађује са другим учесницима који доприносе раду секције - пише краће драмске текстове - припреми сценографију, костиме, изабере музику - учествује у припреми Дана школе, новогодишње приредбе, Светосавске академије - изнесе мишљење и вредновање позоришне уметности - учествује на драмским сусретима - мотивише остале талентоване ученике да се укључе у рад секције и промоције школе 	<ul style="list-style-type: none"> Формирање драмске секције (аудиција); упознавање са задацима и циљевима Припрема за Дан школе; Дан школе Припрема новогодишње приредбе; Новогодишња приредба Светосавска академија Радио- драма Правилан изговор гласова Стваралачки писмени рад 	<ul style="list-style-type: none"> Одабир чланова драмске секције и њихово упознавање са планом рада. Избор драмског текста за припрему програма поводом Дана школе; подела улога и читачка проба; увежбавање текста; припрема сценографије и костима; извођење приредбе; анализа наступа чланова секције за Дан школе. Избор и подела задужења за припрему новогодишње приредбе; увежбавање текста; извођење приредбе. Избор и подела задужења за припрему Светосавске академије; увежбавање и извођење програма за Светосавску академију. Слушање звучних записа са драмским текстом; појам и врста драме. Разликовање дугих и кратких акцената; вежбе ритма и темпа; покрета и гестова. Писање дијалога, драматизација текста.

	Посета позоришној представи	Одлазак у позориште; сусрет са глумцима.
	Завршна приредба	Одабирање драмског текста за извођење, подела улога, увежбавање текста.
	Извештај о раду секције	Анализа рада и разматрање извештаја о раду драмске секције.

Начин остваривања програма: Програм се остварује избором или писањем драмског текста; поделом улога; увежбавањем текста; припремом сценографије и костима и извођењем драмског текста.

6.6. Назив ваннаставне активности: Енглески језик - Project – based learning

Циљ: Циљ ове ваннаставне активности је да ученик кроз пројектну наставу и уз употребу савремених технологија развије социјалне и комуникационе вештине и међупредметне компетенције и стекне трајна и применљива знања.

Годишњи фонд часова: 5./ 6./ 7.разред: 36; 8.разред: 34

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - Течно, са лакоћом и самостално комуницира у усменом и писменом облику користећи једноставна језичка средства у вези са темом - Изради пројекат на одговарајућу тему - Користи ИКТ у едукативне сврхе - Одговорно приступа и активно учествује у раду и успешно сарађује - Учествује у дебати користећи одговарајућа језичка средства - Повеже стечено знање са новим 	<p>Тематске области се прожимају и исте су у сва 4 разреда другог циклуса образовања и васпитања. У сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представа везаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави</p>	<p>Предложени језички садржаји и активности:</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Схвати корелацију између наставних предмета - Обогати речник, искаже своје мишљење и донесе сопствене закључке 	<p>страних језика.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Унапреди креативност и предузимљивост - Задовољи своје образовне потребе и интересовања - Презентује продукт свог рада 	<p>Лични идентитет</p>	<p><u>Self – portrait:</u> Илустровање аутопортрета, мапе ума и писање састава / усмено излагање који се односи на идентитет и опис унутрашњих и спољашњих карактеристика ученика.</p> <p><u>This is me!:</u> Снимање видео клипа – својеврсне презентације себе, своје породице, школе, другара, хобија.</p>
	<p>Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест</p>	<p><u>Green passport:</u> Израда сопственог „зеленог“ пасоша који може бити у виду фасцикле или виртуелног фолдера / презентације. Истраживање о природи, рециклажи, угроженим врстама, глобалном загревању, и сл. Коришћење интернет ресурса.</p> <p><u>Eco patrol:</u> Рад на уочавању еколошких „црних тачака“ у локалној заједници. Осмишљавање кампање и могућих решења. Израда и презентација промотивног материјала.</p>
	<p>Историја, временско искуство и доживљај времена</p>	<p><u>Formation of tenses:</u> Израда Power Point презентације о употреби, правилима и примерима за глаголска времена у енглеском језику уз коришћење ресурса са интернета.</p> <p><u>My timeline:</u> Израда сопствене временске линије уз помоћ интернет ресурса.</p>
	<p>Уметност (модерна књижевност за младе, савремена музика, визуелне уметности, драмске уметности)</p>	<p><u>Making a band:</u> Креирање и осмишљавање сопственог бенда, назива чланова бенда, њихових биографија, одеће, омота за ЦД, писање текстова песама, интервјуа, прављење инструмената, као и одеће за чланове бенда. Снимање и фотографисање наступа</p>

		бенда. <u>Comic strip:</u> Илустровање занимљивих догађаја из живота ученика или измишљених, у форми стрипа. Израда стрипа уз помоћ интернет ресурса.
	Спорт	<u>Newspaper article:</u> Израда школског онлајн памфлета о спортистима, спортским тимовима наше школе и њиховим успесима. <u>A new sport:</u> Креирање новог спорта, описивање, осмишљавање правила и израда и презентација постера.
	Медији, масмедији, интернет и друштвене мреже	<u>Design a new product:</u> Осмишљавање назива производа, цене, описа и слогана, коме је намењен, претраживање интернета у циљу проналажења сличних производа и њихових цена, писање описа производа и његових карактеристика. Креирање рекламног материјала уз употребу ИКТ. <u>Social media - pros and cons:</u> Истраживање и израда ЗА и ПРОТИВ постера. Презентација. Дебата.
	Исхрана и гастрономске навике	<u>Menu:</u> Осмишљавање имена ресторана и менија који он нуди. Израда менија уз употребу ИКТ. Игра по улогама. <u>Recipe:</u> Писање рецепта. Припремање хране. Снимање процеса припреме и израда видео клипа уз давање упутстава за припрему (усмено или у виду текста видеа).
	Географске особености; Србија – моја домовина	<u>This is my town!:</u> Снимање видео клипа о родном граду. <u>Visit Serbia!:</u> Израда промотивног материјала уз употребу ИКТ.
	Здравље, хигијена, превентива болести, лечење	<u>Lessons the pandemic taught us:</u> Израда и презентација постера.

	Слободно време – забава, разонода, хобији	<u>Create your own Kahoot quiz:</u> Креирање Kahoot квиза, бирање теме, осмишљавања питања и могућих одговора. Играње квизова.
--	---	---

Начин остваривања програма: Пројектна настава уз употребу ИКТ. Израда пројеката на различите теме уз коришћење савремених технологија, нарочито школских ресурса: рачунара, лап топова, таблета и интернета, што ће довести до напретка у учењу енглеског језика, подстицања истраживачког рада код ученика, осамостаљивања ученика у раду, развијања личне одговорности за успех, развијања социјалних и комуникацијских вештина, подстицања такмичарског и тимског духа, развијања мануелних способности ученика и обогаћивања њиховог емоционалног и социјалног искуства.

Ученици ће кроз пројекте повезивати познато и непознато, учити помоћу примера (егземплярно учење), учити примењивањем знања, као и комбиновати конвергентно (логичко) и дивергентно (стваралачко) мишљење.

Поред развијања језичких вештина: слушање, говор, читање, писање и социокултурна компетенција и медијација, радиће се на унапређењу презентацијских вештина, оснаживању креативности, подстицању проактивности и предузимљивости. Ученици ће развијати вештине и знања неопходне за 21.век.

Резултати рада ученика биће видљиви: школски пано, базар, сајт школе, Гугл учионица,...

Такође, уз уважавање узрасних карактеристика ученика и поштовање индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, а имајући у виду задовољење различитих образовних потреба и интересовања, ученицима ће бити дата могућност личног избора тема и начина рада, као и давања сопствених предлога.

6.7.Назив ваннаставне активности: Млади математичари

Циљ: Продубљивање и проширивање знања из математике у областима које нису обухваћене планом и програмом наставе у основној школи

Годишњи фонд часова: 5./ 6./ 7.разред: 36; 8.разред: 34

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- примени математичко знање у решавању реалних проблема - математички се изрази - прецизно приступи решавању проблема - логички размишља	Бројеви и операције	Добро дошли у светматематике Историја настанка бројева и рачунских операција Коришћење табела бројева за одређивање елемената у неким низовима природних бројева Производ два узастопна природна броја Прости и сложени бројеви Човек који је бројао.
	Геометрија	Бројеви и фигуре Неједнакост између аритметиче и хармонијске средине Метод површина Метод површина у решавању геометријских проблема

		Питагора Математички квиз знања Метода правоугаоника Подела троуглова на једнаке делове Архимедес Архимедесов проблем о говедима Периферијски и централни углови Вектори и њихова примена
	Алегебра и функције	Квадратни трином Решавање диофантових једначина коришћењем делљивости Рачун вероватноће Колико страна има површ? Мебијусова површ Правилни полиедри Шта су графови? Занимљива математика

Начин остваривања програма: Програм се остваривањује кроз непосредан рад са ученицима, коришћењем њиховог истраживачког умећа, њихове креативности и стеченог знања из математике и других области. Континуирано ће се радити на развоју математичког начина размишљања и примене математичких алата у решавању реалних проблема. Праћење овог програм ће код ученика развити логичко размишљање, самосталност у раду и жељу за још већим радом и успехом.

6.8. Назив ваннаставне активности: Саобраћајна секција

Циљ: Проширивање знања из области саобраћаја: саобраћајна правила и прописи, јачање свести о придржавању правила и прописа у саобраћају и усвајање друштвено прихватљивих норми понашања у саобраћају.

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - разликује безбедно од небезбедног понашања у саобраћају - се правилно понаша као учесник у саобраћају без обзира да ли је пешак, возач бицикла и дечијих возила - схватити да је основни узрок 	<ul style="list-style-type: none"> - Појмови који се користе у саобраћају - Саобраћајна сигнализација 	<ul style="list-style-type: none"> - путеви - возила - учесници у саобраћају - остали појмови (насеље, колона, мимоилажење, мењање саобраћајне траке, обилажење, паркирање возила, заустављање, полукружно окретање, претицање, пропуштање возила, престројавање, саобраћајна незгода, растојање, одстојање) - Вертикална саобраћајна сигнализација - Хоризонтална саобраћајна сигнализација - Саобраћајна опрема на путевима - Светлосна саобраћајна сигнализација

саобраћајних незгода, непознавање, али и непоштовање саобраћајних правила и прописа	- Знаци које учесницима у саобраћају на путевима дају полицејски службеници - Саобраћајна правила	- Значење знакова које учесницима у саобраћају дају полицејски службеници -Регулисање саобраћаја на раскрсници од стране полицејског службеника -Звучни и светлосни знаци од стране полицејског службеника -кретање пешака -обавезе возача бицикла, мопеда и осталих возача према пешацима -бицикли и мопеди у саобраћају -кретање возила по путу -брзина -скретање -претицање, обилажење, престојавање, паркирање Заустављање
--	--	--

Начин остваривања програма: програм ће се остваривати у току школске године једном недељно укључујући организацију наставе онако како буду диктирали временски услови за извођење практичног рада напољу.

6.9.Назив ваннаставне активности: Ватрогасна секција

Циљ: Упознати ученике са класама пожара и одговарајућим средствима за гашење.

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
-разликује класе пожара и одговарајућа средства за гашење -примени стечена знања ако се нађе у опасности од пожара	Пожар Мере против пожара Ватрогасни апарати	-дефиниције -класе пожара -коришћење незапаљивих или саоморећих материјала -опремање просторија сензорима -обезбеђивање противпожарних путева -обележавање локација где је забрањено коришћење отвореног пламена -обука запослених -постављање апарата за гашење пожара -класа А -класа Б -класа С -класа D -класа Е

	Средства за гашење пожара	-вода као средство за гашење -прах као средство за гашење -СО ₂ угњен диоксид као средство за гашење -пена као средство за гашење
	Гашење пожара	-у школама -на води -у шумама -дрвној индустрији -у текстилној индустрији

Начин остваривања програма: програм ће се остваривати у току школске године једном недељно укључујући организацију наставе онако како буду диктирали временски услови за извођење практичног рада напољу.

6.10. Назив ваннаставне активности: Секција за програмирање

Циљ: -развој критичког мишљења
-унапређивање вештине решавања проблема
-унапређивање дигиталне писмености
-унапређивање вештине програмирања
-побољшање концентracије
-развијање духа за тимски рад
-јачање самопоуздања

Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
-разуме карактеристике микробита -повеже коришћење микробит уређаја са наставним предметима -састави свој први програм за управљање светлећим диодама -учита програм у микробит уређај -модификује постојећа програмска решења -примени петље како би омогућили понављање низа инструкција у програму -направи једноставне анимације -употреби светлеће диоде -представљање ствари из реалног света у дигиталној форми -примени бројачку петљу за понављање низа инструкција одређени број пута -повеже слушалице или звучник на микробит уређај -напише програме који ће омогућити да слушају мелодије преко микробитуређаја -препознаје прилику за примену петљи у програму,	СВЕ ШТО ТРЕБА ДА ЗНАТЕ О МИКРОБИТ УРЕЂАЈУ	- карактеристике микробит уређаја - компоненте на микробит уређаја - Радно окружење
	ПРОГРАМИРАЊЕ	- улаз и излаз - светлеће диоде и петље - променљиве и обрада података - звук - радио - гранање и Булови оператори - додир као улаз - понављање

<p>како би га учинили ефикаснијим; -користи радио функцију за размену дигиталних информација између уређаја. -користи у програму податак о осветљености микробит уређаја -примени Булове операторе у програмском решењу -разуме принцип рада електричних кола -направи реалан физички систем и саставе програм за његово управљање -утврди циклус решавања проблема -осмисли идеје за решавање проблема помоћу микробит уређаја -планира свој школски пројекат и активности</p>	<p>ПРОЈЕКТНА АКТИВНОСТ</p>	<p>- Израда произвољног програма- одабир теме и сарадника - Презентовање радова</p>
---	----------------------------	--

Начин остваривања програма: Програм ће се остваривати у току школске године једном недељно.

6.11. Назив ваннаставне активности: Еколошка секција

Циљ: Развијање еколошке свести, разумевање односа човек – природа са циљем бољег схватања света који га окружује, формирање одговорног и активног појединца у циљу разумевања и примене концепта одрживог развоја
Годишњи фонд часова: 36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> -истражи одговарајуће сајтове на интернету -користи стручну литературу -припреми материјал за презентацију -изради презентацију -представи свој рад -се припреми за дебату -да учествује у дебати -да води дебату -да дефинише основне појмове у екологији -да објасни еколошке појмове -да разликује одрживо од неodrживог коришћења 	<p>Формирање еколошке секције ,уознавање са задацима и циљевима</p> <p>Значај озонског омотача</p> <p>Обележавање Дана заштите животиња и Светског дана хране</p> <p>Обележавање</p>	<p>Одабир чланова еколошке секције и њихово упознавање са планом рада.</p> <p>Избор одговарајућих текстова о озонском омотачу, припрема за дебату о стању озонског омотача,дебата.</p> <p>Предавање (од стране ученика) о значају животиња, припрема материјала за предавање, припрема материјала за постер презентацију о здравој и нездравој храни, израда постер презентације</p> <p>Припрема материјала за предавање о</p>

<p>ресурса из природе -да се понаша у складу са одрживим развојем -да осмисли и одржи предавање -осмисли и спроведе еколошку акцију -се критички односи према понашању које загађује природу -да се критички односи према сопственом раду и раду других ученика</p>	<p>Светског дана борбе против трговине крзном</p> <p>Обележавање Светског дана борбе против АИДС-а</p> <p>Климатске промене и загађење природе</p> <p>Одрживо коришћење ресурса из природе; обележавање Светског дана вода и Светског дана шума</p> <p>Обележавање Светског дана здравља и Светског дана планете Земље</p> <p>Опрашивачи Биодиверзитет</p> <p>Екологија ума</p>	<p>трговини крзнашицама, предавање, припрема за дебату о правима животиња, дебата</p> <p>Припрема материјала за предавање, предавање, припрема за дебату-Да ли ХИВ позитивне особе треба изоловати из заједнице?, дебата</p> <p>Киселе кише, глобално загревање, сече шума, загађење отпадом, буком-припрема материјала за презентације, презентације</p> <p>Припрема материјала за радове на тему енергетске ефикасности, израда радова,припрема материјала за постер презентације о значају шума и вода, израда постер презентација,припрема ученика за предавање о значају шума и вода другим ученицима, предавање, акција сакупљања старог папира</p> <p>Припрема за дебату или игровну активност о здравим и нездравим стиловима живота, дебата или извођење игровне активности, уређење школског дворишта.</p> <p>Припрема материјала за предавање о животу и значају пчела, предавање; посета заштићеном природном подручју</p> <p>Писање кратких еколошких порука и постављање порука у школском простору</p> <p>Анализа рада и разматрање извештаја о раду еколошке секције.</p>
---	---	---

6.12. Назив ваннаставне активности: Физичко и здравствено васпитање - фудбал

Циљ: Унапређење физичких способности, моторичких вештина и знања из области фудбала, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Годишњи фонд часова: 5./6./7. и 8. разред 36

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- примени елементе фудбалске технике - користи елементе технике у игри - учествује на одељенским такмичењима	ФУДБАЛ ТЕХНИКА	- Ударац лопте - Примање лопте - Вођење лопте - Финтирање и дриблање - Одузимање лопте
- примени основне елементе фудбалске тактике - користи елементе тактике у игри	ФУДБАЛ ТАКТИКА	- Тактика одбране - Тактика напада
- примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - изведе вежбе и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак	ФИЗИЧКА ПРИПРЕМА	- Трчање са задацима - Вежбе за развој снаге - Вежбе за развој покретљивости - Вежбе за развој аеробне издржљивости - Вежбе за развој брзине - Вежбе за развој координације - Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности

Начин остваривања програма: Вежбање уз надзор наставника које ће довести до напретка у учењу и раду, подстицања ученика у осамостаљивању у раду, развијању личне одговорности за успех, подстицања такмичарског и тимског духа и емоционалног и социјалног искуства. Поред развијања техничких и тактичких елемената ученици ће развијати и знања неопходна за стицање што бољих физичких способности и знања везаних за фудбал као и за правилан раст и развој. Уз уважавање узрасних карактеристика ученика и поштовање индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања ученицима ће бити дата могућност личног избора и начина рада, као и давања сопствених предлога.

6.13. Назив ваннаставне активности: Физичко и здравствено васпитање – стони тенис

Циљ: Унапређење физичких способности, моторичких вештина и знања из области стони тенис, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Годишњи фонд часова: 5./6./7. и 8. разред 36

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/	САДРЖАЈИ
--------	---------	----------

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ТЕМА	
<ul style="list-style-type: none"> - примени елементе стони тенис технике - користи елементе технике у игри - учествује на одељенским такмичењима 	<p>СТОНИ ТЕНИС ТЕХНИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - основни став, покрет руку, покрет ногу, покрет трупа, покрет рамена, покрет надлактице, подлактице, шаке, путања и положај рекета; - техника сервиса, директни нападачки удари (напад без ротације), спин ударац (напад с ротацијом), блок (штоп) ударац, сервис; - техника узвраћања сервиса, пријем сервиса, враћање нападачких спин удараца и кратке лопте (форхенд и бекхенд); - техника поентирања.
<ul style="list-style-type: none"> - примени основне елементе стони тенис тактике - користи елементе тактике у игри 	<p>СТОНИ ТЕНИС ТАКТИКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Тактика напада, техничко-тактички елементи, обострани напад, напад у зони стола, напад с полудистанце, једностранни напади с полудистанце, обострани нападачи с полудистанце, - Тактика одбране, одбрана и свестрана игра, резана одбрана, пимпл, флип, балон одбрана.
<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - изведе вежбе и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак 	<p>ФИЗИЧКА ПРИПРЕМА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Трчање са задацима - Вежбе за развој снаге - Вежбе за развој покретљивости - Вежбе за развој аеробне издржљивости - Вежбе за развој брзине - Вежбе за развој координације - Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.

Начин остваривања програма: Вежбање уз надзор наставника које ће довести до напретка у учењу и раду, подстицања ученика у осамостаљивању у раду, развијању личне одговорности за успех, подстицања такмичарског и тимског духа и емоционалног и социјалног искуства. Поред развијања техничких и тактичких елемената ученици ће развијати и знања неопходна за стицање што бољих физичких способности и знања везаних за стони тенис као и за правилан раст и развој. Уз уважавање узрасних карактеристика ученика и поштовање индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања ученицима ће бити дата могућност личног избора и начина рада, као и давања сопствених предлога.

6.14. Назив ваннаставне активности: Хуманитарно-здравствена секција

Циљ: Циљ хуманитарно-здравствене секције је да се развије хумани и одговорни однос према себи, другима и окружењу.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила - правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају - користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима - аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник - повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика - одговорно се понаша као путник у возилу - показује поштовање према другим учесницима у саобраћају 	<p>САОБРАЋАЈ</p>	<p>Безбедност деце у саобраћају (1. и 5. разред)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - разликује здраве и нездраве начине исхране; - примењује здравствено-хигијенске мере; - идентификује поремећаје исхране на основу типичних симптома (гојазност, анорексија, булимија); - користи здраве намирнице у исхрани; - разликује корисне и штетне додатке исхрани; - планира време за рад, одмор и рекреацију; - доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; - препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; - процени последице недовољне физичке активности; - идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања. 	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>Обележавање Светског дана хране -16. октобар; Месец борбе против болести зависности; Обележавање Светског дана борбе против AIDS-а - 1. децембар; Обележавање Националног дана без дуванског дима-31. јануар; Анимација ученика за конкурс „Крв живот значи“ Недеља здравља уста и зуба- „Леп осмех- здрави зуби Школица Црвеног крста - припрема екипе за квиз „Шта знаш о Црвеном крсту“?</p>
<ul style="list-style-type: none"> - препозна врсту повреде; - правилно реагује у случају повреде; - правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; - примени поступке збрињавања лакших облика крварења; 	<p>ПРВА ПОМОЋ</p>	<p>Припрема екипа за такмичење у пружању прве помоћи;</p>

<ul style="list-style-type: none"> - илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава; - предложи акције заштите животне средине и учествује у њима; - направи разлику између одговорног и неодговорног односа према природи у непосредном окружењу; - чува животну средину; 	<p>ЕКОЛОГИЈА И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>Осмомартовска честитка од рециклираног материјала; Обележавање Светског дана вода - 22. март; Уређење школског простора;</p>
<ul style="list-style-type: none"> - развија емпатију, солидарност и социјалну одговорност; - несебично се брине за добробит других (наклоност, спремност да се помогне и љубав према другоме). - разуме значај, улогу и активности Црвеног крста. 	<p>ХУМАНИТАРНОСТ НА ДЕЛУ</p>	<p>Прикупљање чланарине за Црвени крст; „Трка за срећније детињство“ - Стартни број; Прикупљање пластичних чепова од амбалаже: „Чепом до осмеха“; Прикупљање слаткиша за децу без родитеља („Један пакетић-пуно љубави“); Брига о старим и болесним особама; Солидарност на делу - продајна изложба поводом Васкрса;</p>

Начин остваривања програма: Програм хуманитарно-здравствене секције се реализује у сарадњи са Црвеним крстом Краљево, Народном библиотеком „Стефан Првовенчани“, Заводом за јавно здравље Краљево, Домом здравља Краљево, Полицијском управом Краљево, Геронтолошким центром Матарушка бања, Удружењем Рома, Удружењима особа са инвалидитетом, Месном заједницом Рибница и Локалном самоуправом. Активности програма се реализују кроз радионице, предавања, ликовне и литерарне конкурсе, хуманитарне и еколошке акције, припреме и учешћа на такмичењима и израде панона.

Наставници, одељенске старешине и стручни сарадници кроз свој непосредни рад са ученицима упознају их са понудом ваннаставних активности, њиховим садржајем, начином рада и сврхом. Родитељи се на родитељским састанцима упознају са понудом школе и мотивишу да њихова деца изаберу оне активности које им највише одговарају.

Учешће ученика у друштвеним, техничким, хуманитарним, спортским и културним активностима доприноси многим важним исходима образовања и васпитања, као што су:

- задовољење различитих образовних потреба и интересовања ученика;
- препознавање професионалних способности и интересовања, упознавање са светом рада;
- надоградња исхода који се остварују у оквиру редовне наставе и доприносе развоју међупредметних исхода;
- унапређивање различитих способности (интелектуалне, физичке, креативне, радне...);

- јачање капацитета ученика за разликовање безбедног од небезбедног понашања и заштиту од ризичног понашања;
- подстицање хуманог и одговорног односа према себи, другима и окружењу, јачање осетљивости за оне којима је потребна помоћ (нпр. стари и болесни);
- унапређивање различитих врста писмености (језичке, медијске, културне, научне...);
- култивисање коришћења слободног времена;
- подстицање интеркултуралног дијалога;
- разумевање концепта инклузије и јачање осетљивости за различитост;
- јачање генерацијских веза између ученика различитих одељења без компетитивности;
- релаксација, растерећење напетости ученика, самоисказивање;
- јачање везе са локалном заједницом;
- развој осећања припадности својој школској заједници;
- подстицање самосталности, проактивности и предузимљивост;
- припрема за решавање различитих животних ситуација;
- промоција школе и њеног идентитета.

Школа настоји да резултати рада ученика у оквиру ваннаставних активности постану видљиви како у оквиру школе тако и шире организовањем представа, изложби, базара, објављивањем на сајту, кроз смотре стваралаштва, спортске сусрете и др. Начин и поступци остваривања ваннаставних активности су конкретизовани у оперативним плановима ваннаставних активности.

Као ваннаставну активност школа организује Хор ученика млађих разреда и Хор ученика петог, шестог, седмог и осмог разреда. Са примереним музичким програмом хор учествује у школским и културним манифестацијама и прославама. Наставник формира хор на основу провере слуха и гласовних могућности ученика, дикције и осећаја за ритам.

6.15. Хор ученика млађих разреда

ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: Хор млађих разреда		
Годишњи фонд 36		
ЦИЉ је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.		
ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На краја програма ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма

<p>Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини</p>	<p>– објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; – разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – издвоји основне музичке изражајне елементе; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама; – повезује ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – осмисли покрете уз музику; – осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; – осмисли одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију</p>	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ -Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук-лик, музика-радња. Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори) – звуци из природе и окружења. Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак-дуг), јачина (гласан-тих), висина (високдубок). Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за ситуације значајне у животу ученика. Музичка прича. Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Музички бонтон. Музика и здравље. Носиоци звука (цеде плејер, рачунар...).</p> <p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Изговор бројалице у ритму уз покрет. Звучне оноματοпеје и илустрације Правилан начин певања – држање тела и дисање. http://прописсофт.профисистем.рс/#61 оф 91 10/1/2018, 10:25 AM Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (a1 бела, ха1 љубичаста боја). Дечји и алтернативни инструменти и</p>
---	--	---

	<p>на краћи задати текст; – према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.</p>	<p>начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Музички бонтон.</p> <p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p> <p>Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Креирање сопствених покрета уз музику. Стварање једноставне ритмичке пратње коришћењем различитих извора звука. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст.</p>
--	--	---

6.16. Хор ученика петог, шестог, седмог и осмог разреда

ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: Хор	РАЗРЕД: Пети
Годишњи фонд 36	
<p>ЦИЉ Образовни циљ обухвата развијање слуха и ритма, ширење гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика...), упознавање страних језика, литерарних текстова, што све води ка развијању естетских критеријума.</p> <p>Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, савладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње.</p>	

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На краја програма ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма
<p>Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и орјентација ка предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини</p>	<p>– примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела; – препознаје елементе динамике у свакодневном животу; – анализира врсте такта и ритам у уметничким делима; – препознаје боју тона у складу са садржајем композиције; – изводи композиције домаћих и страних аутора самостално и</p>	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>-У слушаним примерима препозна различите тонске боје(гласове и инструменте),различит темпо,динамичке разлике,различита расположења на основу изражајних елемената,као и композицију коју су слушали,а на основу карактеристичног одломка</p> <p>-слуша и направи разлику између вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција,домаћих и страних композитора,уметничких дела инспирираних фолклором народа и народности,различитих садржаја,обрета и расположења,као и музичких прича</p>

	<p>у групи, користећи глас, покрет;</p> <p>– изводи двогласне и трогласне композиције домаћих и страних аутора;</p> <p>– исказе своја осећања у току извођења музике;</p> <p>– примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;</p> <p>– учествује у манифестацијама;</p> <p>– користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи;</p> <p>– примењује технике правилног дисања у свакодневном</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>-Пева песме(учење по слуху и учење из нотног текста)различитог садржаја и расположења традиционалне и уметничке музике,које су примерене гласовним могућностима и узрасту ученика.</p> <p>-повеже садржаје песама са садржајима осталих наставних предмета уколико је могуће(ученици и школа,годишња доба,празници и обичаји,завичај и домовина,природа и околина,животиње...)</p> <p>-на основу искуства у извођењу музике препозна и свира делове песама</p> <p>-кроз обраду песама информативно стекне појам цедур и а-мол лествице,разлике између дура и мола,појам предзнака-повисилица,појам узмах и предтакт,такт 6/8,шеснаестине нота у групи.</p>
--	---	---

	<p>животу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – препознаје говор тела, свој и своје околине; – контролише покрете користећи концентрацију; – сарађује са члановима групе којој припада, поштујући различитости; – процени сопствене могућности у примени телесних перкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу боље координације; – својим речима објасни значај телесних перкусија на у сваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално 	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ритмичким и звучним ефектима креирати пратње за песме,стихова,користећи при том различите изворе звука -креира покрет уз музику коју певају ученици -Смишља музичка питања и одговоре,ритмичку допуњалку,мелодијску допуњалку са потписаним текстом -импровизује мелодије на задани текст
--	---	--

	<p>поставља питања везана за дату тему;</p> <ul style="list-style-type: none"> – аргументовано искаже утисак о слушаним делима; – вербализује свој доживљај музике; – искаже свој доживљај музике кроз друге уметности. – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења; 	
--	---	--

ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: Хор	РАЗРЕД: Шести
Годишњи фонд 36	
<p>ЦИЉ Образовни циљ обухвата развијање слуха и ритма, ширење гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика...), упознавање страних језика, литерарних текстова, што све води ка развијању естетских критеријума.</p> <p>Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања,</p>	

развијање одговорности, стицање самопоуздања, савладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње.		
ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На краја програма ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма
<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Комуникација</p> <p>Сарадња</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p> <p>Одговоран однос према околини</p>	<p>– примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела;</p> <p>– препознаје елементе динамике у свакодневном животу;</p> <p>– анализира врсте такта и ритам у уметничким делима;</p> <p>– препознаје боју тона у складу са садржајем композиције;</p> <p>– изводи композиције домаћих и страних аутора самостално и</p>	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>-У слушаним примерима препозна различите тонске боје(гласове и инструменте),различит темпо,динамичке разлике,различита расположења на основу изражајних елемената,као и композицију коју су слушали,а на основу карактеристичног одломка</p> <p>-слуша и направи разлику између вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција,домаћих и страних композитора,уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности,различитих садржаја,обрета и расположења,као и музичких прича</p>

	<p>у групи, користећи глас, покрет;</p> <p>– изводи двогласне и трогласне композиције домаћих и страних аутора;</p> <p>– искаже своја осећања у току извођења музике;</p> <p>– примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;</p> <p>– учествује у манифестацијама;</p> <p>– користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи;</p> <p>– примењује технике правилног дисања у свакодневном</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>-Пева песме(учење по слуху и учење из нотног текста)различитог садржаја и расположења традиционалне и уметничке музике,које су примерене гласовним могућностима и узрасту ученика.</p> <p>-повеже садржаје песама са садржајима осталих наставних предмета уколико је могуће(ученици и школа,годишња доба,празници и обичаји,завичај и домовина,природа и околина,животиње...)</p> <p>-на основу искуства у извођењу музике препозна и свира делове песама</p> <p>-кроз обраду песама информативно стекне појам цедур и а-мол лествице,разлике између дура и мола,појам предзнака-повисилица,појам узмах и предтакт,такт 6/8,шеснаестине нота у групи.</p>
--	---	---

	<p>животу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – препознаје говор тела, свој и своје околине; – контролише покрете користећи концентрацију; – сарађује са члановима групе којој припада, поштујући различитости; – процени сопствене могућности у примени телесних перкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу боље координације; – својим речима објасни значај телесних перкусија на у сваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално 	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ритмичким и звучним ефектима креирати пратње за песме,стихова,користећи при том различите изворе звука -креира покрет уз музику коју певају ученици -Смишља музичка питања и одговоре,ритмичку допуњалку,мелодијску допуњалку са потписаним текстом -импровизује мелодије на задани текст
--	---	---

	<p>поставља питања везана за дату тему;</p> <ul style="list-style-type: none"> – аргументовано искаже утисак о слушаним делима; – вербализује свој доживљај музике; – искаже свој доживљај музике кроз друге уметности. – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења; 	
--	---	--

ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: Хор	РАЗРЕД: Седми
Годишњи фонд 36	
<p>ЦИЉ Образовни циљ обухвата развијање слуха и ритма, ширење гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика...), упознавање страних језика, литерарних текстова, што све води ка развијању естетских критеријума.</p> <p>Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад,</p>	

<p>развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, саваладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње.</p>		
ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На краја програма ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма
<p>Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и орјентација ка предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини</p>	<p>– примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела; – препознаје елементе динамике у свакодневном животу; – анализира врсте такта и ритам у уметничким делима; – препознаје боју тона у складу са садржајем композиције; – изводи композиције домаћих и страних аутора самостално и у групи, користећи</p>	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ -У слушаним примерима препозна различите тонске боје(гласове и инструменте),различит темпо,динамичке разлике,различита расположења на основу изражајних елемената,као и композицију коју су слушали,а на основу карактеристичног одломка -слуша и направи разлику између вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција,домаћих и страних композитора,уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности,различитих садржаја,обрета и расположења,као и музичких прича</p>

	<p>глас, покрет; – изводи двогласне и трогласне композиције домаћих и страних аутора; – искаже своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – учествује у манифестацијама; – користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи; – примењује технике правилног дисања у свакодневном животу; – препознаје говор</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>-Пева песме(учење по слуху и учење из нотног текста)различитог садржаја и расположења традиционалне и уметничке музике,које су примерене гласовним могућностима и узрасту ученика. -повеже садржаје песама са садржајима осталих наставних предмета уколико је могуће(ученици и школа,годишња доба,празници и обичаји,завичај и домовина,природа и околина,животиње...) -на основу искуства у извођењу музике препозна и свира делове песама -кроз обраду песама информативно стекне појам цедур и а-мол лествице,разлике између дура и мола,појам предзнака-повисилица,појам узмах и предтакт,такт 6/8,шеснаестине нота у групи.</p>
--	--	---

	<p>тела, свој и своје околине;</p> <ul style="list-style-type: none"> – контролише покрете користећи концентрацију; – сарађује са члановима групе којој припада, поштујући различитости; – процени сопствене могућности у примени телесних перкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу боље координације; – својим речима објасни значај телесних перкусија на у сваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално поставља питања везана за дату тему; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима; – вербализује свој доживљај музике; – искаже свој 	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ритмичким и звучним ефектима креирати пратње за песме,стихова,користећи при том различите изворе звука -креира покрет уз музику коју певају ученици -Смишља музичка питања и одговоре,ритмичку допуњалку,мелодијску допуњалку са потписаним текстом -инпровизује мелодије на задани текст
--	--	---

	<p>дoживљај музике кроз друге уметности.</p> <ul style="list-style-type: none"> – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења; 	
--	--	--

ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: Хор		РАЗРЕД: Осми
Годишњи фонд 34		
<p>ЦИЉ Образовни циљ обухвата развијање слуха и ритма, ширење гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно певање применом елемената музичке изражајности (темпо, динамика...), упознавање страних језика, литерарних текстова, што све води ка развијању естетских критеријума.</p> <p>Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, саваладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње.</p>		
ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На краја програма ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма

<p>Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и орјентација ка предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини</p>	<p>– примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела; – препознаје елементе динамике у свакодневном животу; – анализира врсте такта и ритам у уметничким делима; – препознаје боју тона у складу са садржајем композиције; – изводи композиције домаћих и страних аутора самостално и у групи, користећи</p>	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ -У слушаним примерима препозна различите тонске боје(гласове и инструменте),различит темпо,динамичке разлике,различита расположења на основу изражајних елемената,као и композицију коју су слушали,а на основу карактеристичног одломка -слуша и направи разлику између вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција,домаћих и страних композитора,уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности,различитих садржаја,обрета и расположења,као и музичких прича</p>
--	---	---

	<p>глас, покрет; – изводи двогласне и трогласне композиције домаћих и страних аутора; – искаже своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – учествује у манифестацијама; – користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи; – примењује технике правилног дисања у свакодневном животу; – препознаје говор</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>-Пева песме(учење по слуху и учење из нотног текста)различитог садржаја и расположења традиционалне и уметничке музике,које су примерене гласовним могућностима и узрасту ученика. -повеже садржаје песама са садржајима осталих наставних предмета уколико је могуће(ученици и школа,годишња доба,празници и обичаји,завичај и домовина,природа и околина,животиње...) -на основу искуства у извођењу музике препозна и свира делове песама -кроз обраду песама информативно стекне појам цедур и а-мол лествице,разлике између дура и мола,појам предзнака-повисилица,појам узмах и предтакт,такт б/8,шеснаестине нота у групи.</p>
--	--	---

	<p>тела, свој и своје околине;</p> <ul style="list-style-type: none"> – контролише покрете користећи концентрацију; – сарађује са члановима групе којој припада, поштујући различитости; – процени сопствене могућности у примени телесних перкусија; – самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане; – контролише сопствене покрете у циљу боље координације; – својим речима објасни значај телесних перкусија на у сваком смислу; – критички анализира своје и туђе извођење; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално поставља питања везана за дату тему; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима; – вербализује свој доживљај музике; – искаже свој 	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ритмичким и звучним ефектима креирати пратње за песме,стихова,користећи при том различите изворе звука -креира покрет уз музику коју певају ученици -Смишља музичка питања и одговоре,ритмичку допуњалку,мелодијску допуњалку са потписаним текстом -инпровизује мелодије на задани текст
--	--	---

	<p>дoживљај музике кроз друге уметности.</p> <ul style="list-style-type: none"> – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења; 	
--	--	--

Начин остваривања програма: Програм хора петог, шестог, седмог и осмог разреда као и хора млађих разреда се остварује једном недељно у школској сали или у кабинету за музичку културу. Избором и увежбавањем композиција, индивидуалним или групним извођењем различитих музичких дела уз извођење кореографије у складу са тематским даном или активношћу (пријем првака, Дан школе, обележавање дана Светог Саве, новогодишњи/васкршњи базари).

7. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Школа у сарадњи са установама за професионалну оријентацију помаже ученицима и родитељима, односно старатељима у избору средње школе и занимања, према склоностима и способностима ученика и у том циљу прати њихов развој и информисе их о карактеру и условима рада појединих занимања.

Ради праћења индивидуалних склоности ученика и пружања помоћи ученицима и њиховим родитељима, односно старатељима у избору средње школе и занимања, школа формира тим за професионалну оријентацију, у чијем саставу су стручни сарадници и наставници.

Циљ програма професионалне оријентације је подстицање развоја личности ученика/ца како би се оснажили да самостално и одговорно донесу промишљене, ваљане и реалне одлуке о избору школе и занимања, планирању каријере и укључивању у свет рада.

Тим за професионалну оријентацију реализује програм професионалне оријентације за ученике седмог и осмог разреда.

Професионалну оријентацију чине предавања, индивидуални и групни саветодавни разговори, тестирања ученика тестом професионалних интересовања, посета средњим школама, презентација истих у школи и организовање реалних сусрета. Ученици се упознају са предусловима правилног избора занимања, као и факторима од којих зависи правилан избор, са критеријумима за упис у средњу школу и са начинима избора кандидата.

Програм професионалне оријентације у школи обухвата:

- Професионално информисање ученика;
- Рад са родитељима ученика;
- Саветодавни рад са ученицима;
- Тест професионалних интересовања ученика;
- Организовање реалних сусрета;
- Конкурсе и информаторе за средње стручне школе и гимназије;
- Реализацију радионица са ученицима;
- Испитивање професионалних способности ученика осмог разреда који нису одређени за одређену школу, у сарадњи са психологом Националне службе за запошљавање

Програм обухвата основне принципе професионалне оријентације. Усмерава ученике како да спознају своје особине, интересовања, склоности, вештине и способности. Конкретни задаци из Основа програма професионалне оријентације у основној школи су операционализовани у програмима и плановима рада одељенских старешина, стручних сарадника као и плану рада Тима за професионалну оријентацију.

Концепт програма Професионалне оријентације се реализује кроз пет модула:

- самоспознаја - препознавање сопствених потенцијала, спремност за постигнућа и склоности преко одговарајућег осмишљавања наставе и учења;
- информисање о занимањима и каријери - припрема расположивих информација о занимањима на структурисан начин или информација које тек треба развити, да би се омогућила информисана одлука о избору занимања;
- упознавање са путевима образовања - мрежом школа - познавање путева образовања и каријере који воде ка остварењу жељеног занимања;
- реални сусрети са светом рада - преко анкетирања представника занимања, стручне праксе у предузећима („обука за упознавање“) и распитивања у предузећима спровођење теста реалности за жељено занимање; реални сусрети са светом рада и опробавање у појединим занимањима;
- доношење одлуке о избору школе и занимања - самостално, промишљено и одговорно доношење одлуке о избору школе или занимања.

Професионална оријентација подразумева укључивање и међусобно повезивање свих актера који имају пресудну улогу и утицај на развој личности ученика и на процес доношења одлука при њиховом избору занимања и остваривању професионалног развоја: родитеља, наставника, стручних сарадника, лекара, стручњака при Националној служби за запошљавање и других.

Носиоци активности и реализације програмских задатака професионалне оријентације су: стручни сарадници, одељењске старешине и предметни наставници.

Реализација програмских задатака из области професионалне оријентације остварује се у оквиру садржаја редовне наставе и ваннаставних активности. Професионална оријентација је имплементирана у планове рада по предметима а радионице

Професионалне оријентације се реализују на часовима одељењског старешине у 7. и 8. разреду. Реализација циљева и задатака из ове области имплементирају се у планове рада наставничког, одељењског и стручних већа, савета родитеља, школског одбора и ученичког парламента. У реализацију Професионалне оријентације укључени су и родитељи ученика.

Програм професионалне оријентације је операционализован кроз План професионалног развоја који је саставни део Годишњег плана рада школе.

8. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Будући да је циљ образовно-васпитног рада развијање свестране личности оспособљене да брине за сопствено здравље и здравље других, школа у оквиру одговарајућих предмета и других садржаја овом виду васпитања посвећује посебну пажњу.

Основна здравствена заштита свих ученика наше школе остварује се у Дому здравља Краљево. Сарадња са педијатријском службом Дома здравља одвија се кроз промоције везане за значај унапређивања здравља, као и кроз вршење редовних систематских прегледа, вакцинације и других прегледа ученика, пре одласка на екскурзије, наставу у природи, као и прегледима ради прибављања лекарског уверења за упис у средњу школу. Школа организује и осигурање ученика.

У школи ради стоматолошка ординација Дома Здравља Краљево и ученици су обухваћени систематским стоматолошким прегледом.

Стручни органи наше школе прате и анализирају податке о здравственом стању ученика и на основу тога предузимају кораке превенције и корекције. Ученици, за које се укаже потреба, биће ослобођени практичног дела наставе физичког, односно физичког и здравственог васпитања на основу лекарских налаза и одлуке о ослобађању од наставе.

Битан сегмент рада на превенцији здравствене заштите ученика је реализација здравственог васпитања кроз наставу која се реализује тако што се предложене теме, сходно узрасном и образовном нивоу ученика интегришу кроз наставне садржаје обавезних и изборних предмета. Ове наставне јединице означене су у оперативним плановима рада наставника (ЗВ).

Према посебним програмима реализују се различите превентивне и едукативне активности ради промовисања здравих стилова живота које афирмишу очување здравља у различитим сегментима. Планиране су и посете стручњака из области здравства који ће кроз одржавање трибина, предавања или радионица представити ученицима поједине теме, као што су: Физичке и психичке промене у пубертету, Сиде и Болести зависности.

Програм рада у предметној настави анексираће се у зависности од нових интересовања ученика.

Циљ здравственог васпитања интегрисаног у наставне садржаје је да ученици овладају основним знањима, вештинама, ставовима и вредностима из области здравственог васпитања и здравствене заштите, што је основ за формирање одговорног односа према сопственом здрављу и здрављу других.

План рада здравствене заштите је саставни део Годишњег плана рада школе.

9. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Школа у сарадњи са надлежним установама брине о социјалној заштити, посебно ученика из осетљивих друштвених група, на основу програма социјалне заштите.

Основни циљ програма је успостављање сарадње између школе и стручњака/установа из свих сектора који директно или индиректно брину о деци.

Програм социјалне заштите се реализује кроз:

- упознавање и праћење социјалних прилика ученика – упућивање у остваривање социјално-заштитних мера
- утврђивање социоекономског статуса родитеља
- упућивање родитеља на начине остварења права
- упућивање родитеља на извршење родитељских обавеза
- пружање помоћи васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породица или породица с проблематичним односима (ризичне породице)
- надзор
- пружање помоћи ученицима с поремећајима у понашању и ученицима с евидентираним прекршајима
- сарадњу Центра за социјални рад и школе у пружању социјалне заштите ученика

Носиоци активности програма су одељењске старешине, стручни сарадници – педагози и психолог, родитељи, наставници и сарадници Центра за социјални рад.

Начин реализације програма:

Реализација програма социјалне заштите спроводи се прво у школи где наставници у сарадњи са педагозима и психологом школе идентификују социјални проблем. Стручни сарадници уз помоћ дељенских старешина преиспитују породичну ситуацију, обављају разговоре са ученицима и/или члановима њихових породица и путем дописа обавештавају Центар за социјални рад, који садржи налазе и мишљења школе. Када се утврде потребне чињенице предузимају се одређене социјалне и законске мере, те пружа социјална заштиту ученицима и њиховим породицама.

На основу социјалног профила ученика у одељењу, тј. социјалне структуре коју попуњавају одељенске старешине угрожени ученици ће добијати бесплатну ужину. Сходно потребама организују се хуманитарне акције које имају за циљ помоћ ученицима са лошијим социо-економским статусом.

План рада социјалне заштите је саставни део Годишњег плана рада школе.

10. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Циљ програма заштите животне средине је развијање еколошке свести и формирање правилног односа ученика према природи (свом окружењу) и очувању њених ресурса.

Програм заштите животне средине обухвата активности које су усмерене на развој еколошке свести, очување природних ресурса, превентивно понашање појединца као и повећање безбедности ученика кроз предавања као и давање савета у вези са ванредним ситуацијама.

У оквиру очувања природних ресурса посебна пажња се посвећује упознавању са коришћењем и рационалном употребом природних ресурса из области енергетике

У оквиру програма заштите животне средине радиће се на подизање еколошке свести кроз едукацију о одрживом развоју, активном и креативном учествовању у очувању и уређењу школског простора, простора становања и свог окружења, обележавању значајних датума у школи везаних за очување животне средине: Европски дан без аутомобила, Дан чистих планина, Светски дан заштите животиња, Дан здраве хране, Светски дан чистог ваздуха, Дан борбе против трговине крзном, Дан планина, Светски дан образовања о заштити животне средине, Национални дан без дуванског дима, Светски дан очувања енергије, Светски дан воде, Дан заштите животиња од експериментисања над њима, Међународни дан птица, Светски дан заштите биодиверзитета, Европски дан паркова, Светски дан борбе против пушења, Светски дан заштите животне средине, сакупљању секундарних сировина, рационализацији потрошње воде, струје, хартије, учешћу у локалним еколошким акцијама, заједничким активностима школе, родитеља и локалне самоуправе у циљу заштите животне средине, израда дечијих рукотворина од рециклираног материјала, вршњачка едукација- израда презентација о заштити животне средине и презентовање вршњацима, предавања на тему „Употреба пиротхнике у циљу заштите животне средине“, учешће у пројектима везаним за екологију, организација и реализација еколошког квиза који поред едукативног и забавног карактера има и проверу стеченог знања.

11. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Циљ програма сарадње са локалном самоуправом односи се на подизање свести заједнице за потребе деце и младих.

Сарадња са локалном самоуправом подразумева сарадњу са одређеним установама, институцијама и организацијама кроз разне пројекте.

Школа сарађује са установама и организацијама које кроз разне културне манифестације, такмичења и конкурсе развијају ученичко интересовање за културна дешавања. Са Краљевачким позориштем је 2014. године потписан протокол о сарадњи који подразумева заједничко деловање у области културног развоја ученика и запослених у школи. Осим тога школа сарађује са Културним Центром Рибница, Народном библиотеком Стефан Првовенчани, Народним Музејем Краљево, Духовним центром „Владика Николај Велимировић“ и Биоскопом Кварт.

Са Црвеним крстом Краљево сарадња се одвија кроз учешће у хуманитарним акцијама, такмичењима из Прве помоћи, ликовним и литерарним конкурсима, разним предавањима и радионицама.

Сарадња са Министарством унутрашњих послова се одвија кроз предавања о безбедности у саобраћају, ангажовању школских полицајаца и кроз подршку у остваривању безбедности ученика.

Са Министарством трговине, туризма и телекомуникација школа сарађује кроз спровођење пројекта о дигиталној писмености и безбедном коришћењу интернета.

Унапређењу услова за извођење образовно-васпитног рада значајано доприноси сарадња коју школа остварује са Аустралијском амбасадом.

Школа сарађује са Домом здравља Краљево путем едукативних предавања лекара, систематских прегледа, редовне вакцинације, као и подизањем нивоа хигијенске културе и

уређености-опремљености школе. У области здравственог васпитања школа сарађује и са Заводом за јавно здравље Краљево.

Сарадња са Градом Краљево се одвија кроз учешће на манифестацијама у организацији Града, спортским такмичењима, ликовним и литерарним конкурсима и кроз донације намењене уређењу школе.

Са другим школама, основним и средњим, школа сарађује кроз размену информација, заједничке акције и представљање средњих школа у оквиру професионалног развоја ученика. Школа је потписала протоколе о сарадњи 2015. године са ОШ „Вук Караџић“ из Дољевца, 2016. године са ООУ „Св. Кирил и Методи“ из Велеса, са ОШ „Бранко Ћопић“ из Београда, са средњом „Економско-угоститељском“ школом из Никшића, са Евангелистичко-епископском школом из града Рамала из Палестине и са Угоститељско-туристичком школом са Домом ученика из Врњачке Бање.

Са ЈКП „Чистоћа“ Краљево сарадња се одвија кроз озелењавање школског дворишта, уређење школског простора и у оквиру рада на развоју еколошке свести и значаја очувања животне средине.

Школа сарађује са Националном службом за запошљавање, посебно филијалом у Краљеву у оквиру професионалног и каријерног информисања ученика и кроз обезбеђивање потребних кадровских ресурса.

Са невладиним организацијама школа сарађује у оквиру друштвено корисних пројеката. У циљу остваривања и унапређења друштвено корисног интереса 2016. године је потписан протокол о међусобној сарадњи у области хуманитарног рада и афирмације едукативних и културних садржаја са Друштвом против рака „Краљица Јелена Анжујска“. Наредне, 2017. године потписан је споразум о сарадњи са удружењем љубитеља бициклизма „Југо Циклинг Кампања“ ради подизања свести о значају коришћења бицикла као превозног средства због очувања животне средине и о безбедном понашању у саобраћају. Исте, 2017. године, потписан је и протокол о сарадњи са удружењем самохраних родитеља и породица деце са инвалидитетом „Плава шкољка“. Осим наведеног, школа сарађује и са Краљевачким удружењем за помоћ особама са аутизмом, и са Удружењем „Краљевина Србија“ из Краљева.

Сарадња са штампаним и електронским медијима се одвија кроз извештавање медија о битним дешавањима у школи и промоцију школе.

12. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Циљ:

- подићи на виши ниво партнерство између родитеља ученика и школе;
- пружити подршку и помоћ родитељима при обављању своје васпитне улоге

Специфични циљеви:

- допринети складном деловању породице и школе у образовању и васпитању ученика
- обезбеђивање и инсистирање на редовној и квалитетнијој сарадњи родитеља и школе
- остварити позитивну интеракцију наставник-родитељ
- обезбедити информисаност родитеља о променама у образовању које се остварују у школи и код ученика

Функционисање школе се између осталог базира и на сарадњи са родитељима. Неопходно је да се негује и подстиче партнерски однос са родитељима односно старатељима који треба да буде заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења. Значај ефикасне сарадње са породицом и укључивање родитеља у васпитно-образовни процес, имплементација принципа сарадње је веома сложен и дуготрајан процес.

Да би се унапредила сарадња породице и школе, потребно је укључивати родитеља на различите начине у живот школе. То ће им помоћи да разумеју начин на који школа функционише, структуру и организацију школе и школски систем уопште. Родитељи ће бити укључени у живот школе почевши од најједноставнијих начина као што су информисање и консултовање родитеља и њихово активно учешће на родитељским састанцима, па све до посета часовима, учествовања у изради школског развојног плана и учешће у различитим школским тимовима који се баве организацијом и спровођењем наставних и ваннаставних активности.

Битан вид сарадње је и преко Савета родитеља школе који има значајну улогу и овлашћења у регулисању живота и рада школе. Осим предлагања својих представника у орган управљања и општински савет родитеља, чланови Савета родитеља учествују у развојном планирању школе и раду свих обавезних тимова у школи. Савет родитеља учествује у предлагању изборних садржаја и у поступку избора уџбеника, разматра предлог школског програма, развојног плана, годишњег плана рада, разматра извештаје о остваривању програма образовања и васпитања, развојног плана и годишњег плана школе, спољашњем вредновању, самовредновању, завршном испиту, резултатима националног и међународног тестирања и спровођење мера за обезбеђивање и унапређивање квалитета образовно-васпитног рада, потом даје сагласност на програм и организовање екскурзије, односно програме наставе у природи и разматра извештај о њиховом остваривању. Савет родитеља разматра и прати услове за рад установе, услове за одрастање и учење, безбедност и заштиту деце и ученика као и остала питања важна за живот и рад школе.

Важно је да се успостави механизам путем којег ће Савет бити стварни представник родитеља и путем којег ће бити остварена двосмерна комуникација: од родитеља ка њиховим представницима у Савету и од представника Савета ка родитељима који су их изабрали. У том смислу је важно да сви родитељи буду информисани о овлашћењима Савета родитеља као и о областима у којима Савет може да да свој допринос како би родитељи бирали своје представнике који ће бити активни не само на састанцима већ и у раду на унапређивању потстицајне атмосфере за живот и рад у школи. Одељењске старешине ће на првом родитељском састанку пре избора представника за Савет родитеља информисати све родитеље о надлежностима овог тела. Процес доношења одлука на Савету родитеља мора да буде транспарентан да би осталим родитељима била јасна улога Савета, као и сопствена улога у доношењу одлука које их се тичу.

Потребно је да се омогући континуирано информисање (како на нивоу одељења, тако и на нивоу целе школе) родитеља о одлукама које су на Савету донете, као и да се чланови Савета упознају са очекивањима, потребама и ставовима родитеља чији су представници, да би могли ефикасно да заступају те ставове на Савету.

Савет родитеља бира и делегира родитеље у Школски одбор. То је још један вид значајне сарадње и активног партиципирања родитеља у животу и раду школе. Родитељи у овом органу учествују у одлучивању у складу са Законом и подзаконским актима. Представници школског савета родитеља учествују у раду општинског савета родитеља.

Квалитетнија сарадња са породицом ће се остварити и едукацијом наставника из области сарадње са породицом као важан део континуираног професионалног усавршавања.

Будући да су родитељи у највећој мери упућени на сарадњу са учитељима/наставницима и са њима имају најчесталије контакте, важан задатак наставника је да креирају такву атмосферу у којој ће родитељи бити подстакнути да се укључују на различите начине и да доприносе животу школе. Због тога је образовање наставника и стручно усавршавање од изузетне важности: важно је да се наставници подстакну да размишљају о могућностима које партиципација родитеља пружа у школском контексту, као и о различитим начинима на које сарадња са родитељима олакшава њихов рад и подстиче развој деце. Сарадња са породицом се огледа и у спровођењу бројних хуманитарних акција и спортских и културних манифестација које се реализују у школи као и у пројекту Професионална оријентација на преласку у средњу школу.

Сарадња са породицом тј. учешће родитеља у животу школе је једно од важних мерила за процену квалитета рада школе. Школа развија процедуре да охрабри и подстакне партиципацију и да је учини одрживом.

Програм сарадње са породицом обухвата и организацију Дана отворених врата за родитеље како би родитељи један дан у месецу могли да присуствују настави. Да би пратили успешност програма сарадње са породицом спроводиће се анкетање родитеља односно старатеља и тако уочили степен њиховог задовољства сарадњом са породицом и уочавање сугестија за наредни период.

План рада сарадње са породицом је саставни део Годишњег плана рада школе.

У школи се оснива **клуб родитеља и наставника** са циљем унапређења сарадње породице и школе.

Специфични циљеви програма рада клуба родитеља и наставника су:

- Утврђивање потреба, тема и интересовања родитеља, наставника и ученика за одређеном подршком ради унапређења сарадње породице и школе;
- Креирање и/или спровођење програма неформалног образовања, програма који омогућавају родитељима учешће у настави у сарадњи са наставником и ваннаставних активности из обласит спорта, науке, културе, екологије, здравља и безбедности;
- Развијање иницијатива за унапређење живота и рада у школи;
- Препознавање значајних програма, иницијатива и удружења у локалној заједници, републици и на међународном плану са којима треба развити партнерство сарадњу;
- Прикупљање средстава за програме и иницијативе које се дешавају у школи.

План рада клуба родитеља и наставника је саставни део Годишњег плана рада школе.

13. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈЕ И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Наставна екскурзија је облик образовно-васпитног рада којим се доприноси остваривању плана и програма и циљева основног образовања и васпитања.

Циљ екскурзије:

Циљ екскурзије је да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, циљева и задатака наставних предмета непосредним упознавањем садржаја наставних предмета, појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа која су у вези са делатношћу школе.

Задаци екскурзије су:

- продубљивање, проширивање и обогаћивање знања и искустава ученика,
- повезивање и примењивање знања и умења,
- развијање љубави према отаџбини, њеној историји, култури и природним лепотама, неговање позитивног односа према свим њеним грађанима и њиховим националним, културним, етичким и естетским вредностима,
- неговање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва,
- успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика и ученика међусобно,
- проучавање објеката и феномена у природи,
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима,
- упознавање с начином живота и рада људи појединих крајева,
- развој и практиковање здравих стилова живота,
- развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња,
- развијање способности проналажења, анализирања и саопштавања информација из различитих извора,
- оснаживање ученика у професионалном развоју,
- подстицање самосталности ученика и одговорности за сопствено понашање,
- развијање способности оријентације у простору.

Садржаји екскурзија базирају се на наставном плану и програму и саставни су део Годишњег плана рада школе.

Програм екскурзије

Екскурзија се остварује ван школе у трајању од једног до три дана годишње, у складу са узрастом, наставним планом и програмом и програмом екскурзије. Одељењска, разредна и стручна већа школе предлажу план екскурзије, који достављају наставничком већу ради разматрања. Школски одбор усваја план. Екскурзије могу да се изведу ако је савет родитеља дао сагласност на њихов програм и организацију.

План организовања и реализације екскурзије представља саставни део Годишњег плана рада школе.

Први циклус основног образовања и васпитања

У складу с наставним програмом, на екскурзијама се могу реализовати следећи програмски садржаји:

- Уочавање облика рељефа и површинских вода у околини и природно-географских одлика Србије.

- Посматрање карактеристичних биљака и животиња (обилазак станишта биљака и животиња у околини и Србији).
- Посете заштићеним природним подручјима (национални паркови, резервати, споменици природе...).
- Упознавање с прошлoшћу и културном баштином завичаја и отаџбине (обилазак музеја, културно-историјских споменика, етно-села, спомен-кућа знаменитих људи - научника, књижевника, уметника, војсковођа, државника...).
- Развијање способности оријентације у простору и времену.
- Обилазак разних типова пољопривредних површина и сточарских фарми (упознавање с производњом здраве хране).
- Обилазак привредних друштава и јавних предузећа (прерада природних сировина, упознавање с различитим делатностима људи, заштита животне средине...).

Други циклус основног образовања и васпитања

У складу с наставним програмом, на екскурзијама се могу реализовати следећи програмски садржаји:

- Посете које омогућавају упознавање са природним лепотама, природно-географским и друштвено-географским одликама Србије (планине, реке, језера, бање, биљни и животињски свет, заштићени природни објекти и национални паркови, становништво, народи и етничке заједнице у Србији...).
- Обилазак праисторијских, античких, средњовековних, нововековних и локалитета савременог доба (Лепенски вир, Винча, Сирмијум, Виминацијум - војни логор, Гамзиград - царска палата, Медијана, Студеница, Турђеви Ступови, Жича, Милешева, Сопoћани, Градац, Раваница, Лазарица, Љубостиња, Манасија, Каленић, Сремски Карловци, Крушедол, Ново Хопово, Врдник, Смедеревска тврђава, Голубац, Нишка тврђава, Петроварадинска тврђава, Орашац, Топола, Ћеле-кула, Таково, Тршић, Бранковина, Браћевшница, Текериш, Струганик, Шумарице...).
- Обилазак Београда, престонице Србије (Дом Народне скупштине, Народно позориште, Народни музеј, Београдска тврђава, Опсерваторија, Војни музеј, Музеј Српске православне цркве, Музеј Првог српског устанка - Конак кнеза Милоша, Конак кнегиње Љубице, Народна библиотека, краљевски дворови на Дедињу, Музеј града, Авала, Јајинци, Етнографски музеј, Педагошки музеј, Музеј Вука и Доситеја, Саборна црква, храм Светог Саве на Врачару, Природњачки музеј, Ботаничка башта "Јевремовац", зоолошки врт, Музеј југословенске кинотеке, Музеј Николе Тесле, Музеј савремене уметности, Музеј ваздухопловства...).
- Обилазак установа културе у Србији (Галерија Матице српске у Новом Саду, Српско народно позориште у Новом Саду, Књажевско-српски театар у Крагујевцу, завичајни и локални музеји, спомен-куће...).
- Обилазак привредних друштава и јавних предузећа (предузећа у областима прехранбене, хемијске, машинске и електроиндустрије, индустрије грађевинског материјала, енергетике...).

Услови за извођење екскурзије

Екскурзија се организује и изводи ако је пријављено, уз сагласност родитеља најмање 60% ученика на нивоу разреда, а по обављеном лекаском прегладу и ако су обезбеђени остали услови за остваривање циља екскурзије (превоз, смештај и исхрана ученика).

Изузетно, екскурзија може да се организује ако писмену сагласност да најмање 60% родитеља ученика одељења. Извођење екскурзије за ученике истог разреда организује се са истим садржајем, по правилу, истовремено. Ако нису испуњени наведени услови, директор школе обуставља извођење екскурзије.

Путни правци, објекти, манифестације, крајеви и предели одређују се у складу са циљем и задацима путовања. Екскурзија се изводи у оквиру државних граница.

Ако је екскурзија организована у време наставних дана, настава се надокнађује за све ученике, у складу са школским календаром и годишњим планом рада школе

План екскурзија, васпитних и наставних садржаја, циљева и задатака који се реализују на екскурзији, дат је у Годишњем плану рада школе.

Настава у природи

Настава у природи је облик образовно-васпитног рада којим се остварују обавезни и изборни наставни предмети и ваннаставне активности из наставног плана и програма за први циклус основног образовања и васпитања – у климатски погодном месту из здравствено-рекреативних, образовно-васпитних и социјалних разлога. Настава у природи организује се уз писмену сагласност родитеља, за најмање две трећине ученика одељења.

Циљеви наставе у природи су:

- очување, подстицање и унапређивање укупног здравственог стања ученика, њиховог правилног психофизичког и социјалног развоја;
- стварање основа за усвајање активног, здравог и креативног начина живота и организовања и коришћења слободног времена;
- проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава о непосредном природном и друштвеном окружењу;
- развијање еколошке свести и подстицање ученика на лични и колективни ангажман у заштити природе;
- социјализација ученика и стицање искустава у колективном животу, уз развијање толеранције и одговорног односа према себи, другима, окружењу и културном наслеђу;
- развијање позитивних односа према националним, културним и естетским вредностима.

Задаци наставе у природи су:

Задаци који се остварују реализацијом програма наставе у природи су: побољшање здравља и развијање физичких и моторичких способности ученика, задовољавање основних дечијих потреба за кретањем и игром, очување природне дечије радозналости за појаве у природи и подстицање интересовања и способности за њихово упознавање кроз одговарајуће активности, развијање способности опажања основних спојстава објеката, појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности у конкретним природним и друштвеним условима, подстицање самосталности у процесу стицања знања кроз

непосредне истраживачке задатке, развијање свести о потреби заштите, неговања, чувања и унапређивања природне и животне средине и изграђивање еколошких навика, упознавање природно-географских, културно-историјских знаменитости и лепоте места и околине, упознавање разноврсног биљног и животињског света појединих крајева, уочавање њихове повезаности и променљивости, начина живота и рада људи појединих крајева, упознавање са карактеристикама годишњих доба, смењивање временских прилика и развијање способности сналажења-орјентације у простору и времену и оспособљавање ученика за безбедан и правилан боравак у природи, развијање хигијенско- здравствених навика и неговање навике редовне физичке активности, формирање правилне и редовне исхране, навикавање на правилно смењивање рада, одмора и сна, разумевање и уважавање различитости међу појединцима, подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима кроз одговарајуће активности.

Садржаји наставе у природи базирају се на наставном плану и програму образовно васпитног рада и Школског програма и саставни су део Годишњег програма рада школе.

Програм наставе у природи

Програм наставе у природи је операционализован кроз План организовања и реализације наставе у природи и представља саставни део Годишњег плана рада школе.

Услови за извођење наставе у природи

Настава у природи организује се за ученике од првог до четвртог разреда основног образовања, у трајању од 7 дана, уз писмену сагласност родитеља, за најмање 2/3 родитеља на нивоу одељења.

Настава у природи се може изводити у објектима који испуњавају услове за извођење предвиђених наставних и ваннаставних садржаја.

Пре поласка на наставу у природи организује лекарски преглед свих ученика.

За ученике који не одлазе на наставу у природи школа је дужна да организује наставу.

Излети

Излети се реализују за ученике и наставнике који су постигли изузетне резултате на такмичењима. У складу са расположивим материјалним ресурсима школа организује излете за ученике и заспослене за постигнуте изузетне резултате у раду.

14.ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школска библиотека реализује библиотечко-информационе, васпитно-образовне и културне активности школе.

У школској библиотеци се прикупља, обрађује и ученицима, наставницима и стручним сарадницима даје на коришћење библиотечко-информациона грађа. У свом фонду школска библиотека прикупља уџбенике и друга наставна средства за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Циљ програма рада школске библиотеке је подстицање читања и разумевање прочитаног како би процес учења у школи био што успешнији. Такође се кроз спровођење активности из програма подстиче и развија креативност ученика што директно утиче на развој и јачање њиховог самопоуздања.

Специфични циљ школске библиотеке је да код ученика развија навике читања и коришћења библиотечких услуга као и да ученике оспособљава да користе информације у свим облицима и на свим медијима и омогући им да овладају вештинама потребним за учење током целог живота.

Основни библиотечки послови су:

- Набавка библиотечко-медијатечке грађе, њено инвентарисање, класификација, сигнирање и каталогизација,
- Функционално и естетско уређење простора библиотеке, а у складу са просторним условима и организовање просторних целина за учење, необавезно читање, истраживање и функционалан рад,
- Обучавање ученика у коришћењу стручног фонда школске библиотеке,
- Издавање библиотечко-информационе грађе на коришћење ученицима и наставницима (задуживање и раздуживање)
- Годишње и оперативно планирање рада
- Праћење и вредновање остварености постављених циљева рада школске библиотеке.

Подстицање читања и помоћ у учењу и развоју информатичке писмености код ученике се реализује путем:

- Помоћи ученицима приликом избора литературе
- Вршњачке едукације где ће ученици једни другима препоручивати књиге и читати занимљиве одломке
- Слушања аудио бајки које су посебно занимљиве ученицима првог циклуса образовања и васпитања
- Реализације мултимедијалних часова.

Поједини часови редовне и изборне наставе се организују у школској библиотеци како би се код ученика развило интересовање и навике читања.

У оквиру сарадње са наставницима и стручним сарадницима школски библиотекар пружа стручну помоћ при избору лектире и стручне литературе, сарађује са стручним активима, тимовима, стручним већима за област предмета директором, другим стручним сарадницима, и активом библиотекара, ради на припремању тематских изложби и припрема литературу за рад секција. Библиотекар организује промоцију и представљање стручних издања за наставнике и стручне сараднике.

У оквиру библиотечко-информацијске делатности, библиотекар систематски ради на информисању о новим књигама и садржају стручне литературе, прати и евидентира коришћења књига и организује међубиблиотечку сарадњу. Поред наведеног библиотекар учествује и у реализацији програма кутурних делатности школе.

У оквиру сарадње са локалном и широм заједницом организују се посете предшколаца који се упознају и са радом школске библиотеке. Организују се посете ученика Народној библиотеци „Стефан Првовенчани“. Школске библиотека сарађује са Народним музејом у Краљеву, Културним центром Рибница, Краљевачким позориштем и биоскопом „Кварт“. Организују се посете Сајму књига и посете дечијих писаца и песника школе.

Рад школске библиотеке се промовише на седницама наставничког већа и путем сајта школе.

15.НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈЕ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД ШКОЛЕ

15.1. КОМПЕНЗАТОРНИ ПРОГРАМ ЗА ДЕЦУ ИЗ ОСЕТЉИВИХ ГРУПА

Циљ компензаторног програма је надокнада знања, вештина и способности којима ученик услед едукативне, социјалне и здравствене и друге ускраћености није овладао. Надокнада се врши сходно процени нивоа знања, развоја и способности ученика на којима треба радити пре или током укључења у редован школски живот.

Уколико се укаже потреба за реализацију компензаторног програма планирано је да се спроведу следеће активности:

Процена нивоа развоја, знања и способности ученика које ће релизовати психолог, одељењски старешина и наставници увидом у социјални статус ученика, тестом способности и иницијалном проценом по упису ученика у школу.

Процена дужине трајања компензаторног рада коју ће извршити психолог, одељењски старешина и наставници на основу резултата претходне процене.

Рад на оснаживању јаких страна ће реализовати одељењски старешина и предметни наставник похвалма и позитивним поткрепљењем.

Рад на стимулацији знања, вештина или способности којима ученик није овладао ће реализовати одељењски старешина и предметни наставници едукацијом, вежбањем, и упућивањем на интеракцију са вршњацима.

Процену спремности за укључивање у редован школски живот ће реализовати Тим, утврђивањем напретка у стимулисаној области по реализацији плана, током школске године.

Школовање уз компензаторна наставна средства се односи на ученике из социјално осетљивих група које имају и здравствене, говорне и друге ускраћености у развоју. Компензаторни програм ће се реализовати прилагођавањем наставних метода и средстава и проценом остварености нивоа постигнућа уз адекватан начин провере знања и способности током школске године.

15.2. ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

Циљ рада у продуженом боравку је да деца кроз организовано време, у игри и учењу обогаћују своја знања, развијају интелектуалне способности и стечена знања користе у свакодневном животу.

Посебна пажња се посвећује развијању и неговању хигијенских и здравствених навика и потреба.

Морално васпитање заузима важно место у раду, развија се припадност групи, спремност да се прихвате и извршавају задаци и задужења, као и спремност да се личне потребе и жеље ускладе са интересима других али и да се изграђује самосталност.

Овај вид организације наставе и слободног времена ученика помаже деци и родитељима јер омогућава циљно учење и квалитетно провођење слободног времена. Такође је важно да су деца на сигурном месту, безбедна и заштићена од лошег утицаја улице, појединаца или група са девијантним понашањем.

Родитељи се могу посветити обављању свог посла без бојазни за сигурност деце, сигурни у правилан приступ образовању и васпитању који се њиховој деци у продуженом боравку обезбеђује.

Боравак је намењен првенствено деци чији су родитељи запослени, а деца после школе препуштена сама себи, као и деци која имају проблем у савладавању градива из неких области, креативној деци која своје слободно време желе да проведу организовано у друштву својих вршњака. Постоји и велики интерес школе, јер сматрамо да ће продужени боравак ученика у школи омогућити постизање бољег резултата у образовно-васпитном раду током редовне наставе.

Програмски садржај:

А. У преподневној смени:

- Окупљање, привикавање и договор;
- Доручак;
- Припрема за образовни део;
- Образовни део (писање и провера домаћих задатака, вежбање, учење и сл.);
- Рекреативно – забавни део (излазак на свеж ваздух, слободне активности, игра, сл.);
- Припрема за ручак;
- Ручак;
- Испраћај деце.

Б. У поподневној смени:

- Окупљање, привикавање и договор;
- Припрема за ручак;
- Ручак;
- Образовни део (писање и провера домаћих задатака, вежбање, учење и сл.);
- Рекреативно – забавни део (излазак на свеж ваздух, слободне активности, игра, сл.);
- Припрема за одлазак кући;
- Испраћај деце.

15.3. ПРОГРАМ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА

Програм стручног усавршавања подразумева унапређење образовно-васпитног рада школе путем оснаживања компетенција наставника, стручних сарадника и директора за обављање посла, похађањем и завршавањем релевантних облика стручног усавршавања. Запопслени су у обавези да буду информисани о стручном усавршавању у оквиру своје струке и прецизном броју сати стручног усавршавања који поседују. Запопслени имају обавезу да предлажу које облике стручног усавршавања сматрају

неопходним за унапређење свог рада руководиоцима стручних већа и стручним службама школе када се то од њих затражи.

Избор облика стручног усавршавања врше запослени у сарадњи са стручним већима за области предмета и разредним већима, а исте одобрава директор. Одлуке о стручном усавршавању се доносе у складу са Правилником о сталном стручном усавршавању, а на основу самовредновања и вредновања сопственог рада и рада школе, развојног плана и свих ресурса школе.

Стручно усавршавање наставника и стручних сарадника установа планира у складу са потребама и приоритетима образовања и васпитања ученика, приоритетним областима које утврђује министар надлежан за послове образовања и на основу исказаних личних планова професионалног развоја наставника, резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе, извештаја о остварености стандарда постигнућа и других показатеља квалитета образовно-васпитног рада.

Приоритетне области стручног усавршавања за развој образовања и васпитања су од јавног интереса и доноси их министар на 2 године, а то су:

1) Индивидуализовани приступ у раду са децом, ученицима и полазницима коришћењем различитих метода и облика рада у реализацији наставног предмета и/или области;

2) праћење и вредновање образовних постигнућа, односно праћење и подстицање развоја деце, ученика и полазника;

3) избор, израда, прилагођавање и употреба уџбеника, другог дидактичко-методичког материјала и других извора знања за одређени наставни предмет, односно васпитно-образовну област;

4) стварање толерантне и недискриминативне средине за учење и развој сваког појединца, заштита од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације;

5) препознавање безбедоносних ризика и реаговања на њих.

Области стручног усавршавања којима се посвећује посебна пажња у нашој установи су:

1. Превенција насиља, злостављања и занемаривања
2. Превенција дискриминације
3. Инклузија деце и ученика са сметњама у развоју и из друштвено маргинализованих група
4. Комуникацијске вештине
5. Учење да се учи и развијање мотивације за учење
6. Јачање професионалних капацитета запослених у области иновативних метода наставе и управљања одељењем
7. Сарадња са родитељима
8. Информационо – комуникацијске технологије.

У плану стручног усавршавања представљен је начин, динамика и спровођење личног усавршавања запослених унутар и ван установе.

План стручног усавршавања наставника и стручног сарадника је саставни део годишњег плана рада установе и усклађен је са развојним планом установе и резултатима самовредновања и спољашњег вредновања установе.

Начин праћења спровођења плана стручног усавршавања

Праћење плана стручног усавршавања спроводи се: 1) на нивоу Установе које спроводи Тим за стручно усавршавање и руководиоци стручних већа области предмета; 2) на нивоу појединца који се усавршава које спроводи тај појединац у сарадњи са директором и библиотекарем.

- 1) На нивоу Установе обавља се праћење стручног усавршавања на следећи начин: На састанку стручног већа за области предмета анализира се оствареност плана усавршавања у оквиру већа и доносе предлози за унапређење усавршавања који се у форми извештаја предају Директору школе. Руководилац већа потом прослеђује попуњен формулар о остварености усавршавања на нивоу свог већа члану Тима за стручно усавршавање на нивоу школе који је одговоран за праћење стручног усавршавања на нивоу школе. На састанку Тима за стручно усавршавање пореди се број планираних и остварених сати и бодова и доносе предлози за унапређење усавршавања на нивоу школе који се у форми извештаја предају Директору.
- 2) На нивоу појединца обавља се евиденција и праћење стручног усавршавања на следећи начин: сваки запослени појединац који је одрадио облик стручног усавршавања у установи или ван установе доставља извештај о стручном усавршавању тромесечно члану педагошког колегијума који прати остваривање плана стручног усавршавања. Извештај се доставља на обрасцу који је донет на нивоу установе.

Педагошки колегијум установе одређује свог члана који прати остваривање плана стручног усавршавања установе и о томе тромесечно извештава директора.

Наставничко веће у јуну месецу разматра извештај директора о стручном усавршавању наставника и стручних сарадника са анализом резултата примене стечених знања и вештина. Извештај директора о стручном усавршавању са анализом саставни је део годишњег извештаја о раду установе и доставља се на усвајање органу управљања.

15.4. ПРОГРАМ УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА И ВРШЊАЧКОГ ТИМА

Ученички парламент представљају ученици седмог и осмог разреда и то по два представника из сваког одељења. Њих бирају ученици одељенске заједнице сваке школске године. Чланови парламента бирају председника као и два представника који учествују у раду Школског одбора без права одлучивања.

Основни циљ ученичког парламента је да ученици, чланови Ученичког парламента заступају интересе свих ученика у школи, као и да учествују у доношењу одлука које се њих непосредно тичу.

Ученички парламент је независна, нестраначка и невладина организација ученика наше школе, чији су основни задаци: развијање демократских односа, остваривање и заштита права ученика и развијање сарадње са другим, сличним организацијама у земљи и иностранству.

Неки од циљева Ученичког парламента су:

- Учење демократије као вештине у понашању;
- Развијање културе дијалога, подстицање толеранције и солидарности;
- Развијање свести о правим друштвеним вредностима и подизање опште културе;

- Активно учествовање у образовно-васпитним активностима;
- Иницирање сопствених акција у области науке, културе, спорта и другим делатностима;
- Сарадња са Наставничким већем, Школским одбором, Саветом родитеља и руководством школе;
- Разматрање односа ученика и наставника, као и односа између ученика;
- Обавештавање ученика о битним питањима у вези са њиховим школовањем.

Вршњачки тим чине ученици од петог до осмог разреда. Општи циљ рада Тим је спречавање и смањивање дискриминације, насиља и злостављања над децом и међу њима.

15.5. ПРОГРАМ ПРЕДУЗЕТНИШТВА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Циљ програма је оспособљавање ученика основне школе за предузимљиво спровођење активности у школским условима.

Специфични циљеви програма су:

- усвајање знања из области предузетништва
- оспособљавање ученика за активно учествовање у преузимању одговорности за сопствено учење и будући развој
- подстицање иновативности код ученика
- развој компетенција потребних за успешно укључивање у свет рада
- стицање фискалне, економске и пословне писмености
- развој комуникационих вештина, организационих вештина, вештина планирања и вештина рада са другима
- подизање и стимулисање предузетничке свести, става и духа
- јачање мотивације ученика да буду активни, иновативни у раду и да без страха процењују и преузимају ризике, започињу сопствени бизнис, као и да буду одговорни и активни у оквиру било које радне обавезе
- оспособљавање ученика, посебно маргинализована група ученика (ромске националности и ученика са сметњама у развоју), за стицање вештина које им требају за даље образовање, рад и вођење продуктивног живота
- развој креативности, флексибилности, истрајности и уредности
- јачање колективног духа и тимског рада
- формирање одговорног односа према себи, другима и окружењу
- стицање функционалног знања
- формирање толерантног друштва у којем се поштује индивидуалност и потреба сваког члана без обзира на његов хендикеп, верску, националну или полну припадност
- развијање вештине планирања,
- подстицање ученика да препознају важност и значај садржаја које изучавају
- подстицање развоја вештине обраде информација (сакупљања, организовања, интерпретације и преношења информација),
- развијање вештина и ставова усмерени на примере из реалног живота и света рада

Исходи програма су:

- ученици имају формирану свест о њиховом сопственом учењу и будућем развоју
- ученици имају развијен позитиван, проактиван, одговоран став према учењу, школи и раду и то показују у понашању
- ученици имају развијено основно разумевање професија, посла и могућности за образовање и обуку након основне школе
- ученици разумеју план спровођења једноставне активности из школског контекста на област породичног, макро и микро социјалног окружења
- ученик уме да одреди буџет (материјал) и временски план за реализацију једноставне активности
- ученик је оспособљен да организује и спроведе, индивидуално или као члан тима, једноставну активност у складу са материјалним и временским ресурсима
- ученици су израдили производе и организују продајне изложбе
- ученици учествују у опредељивању новчаних средстава стечених у спроведеним акцијама

Програм се реализује у школи кроз предавања за наставнике и родитеље на тему предузетништва у школама, израду плана рада и прецизно дефинисање наставних активности, планирање ресурса (време, људски и материјални ресурси) и начина реализације (рад са ученицима). Програм се реализује ван школе успостављањем сарадње са институцијама које код ученика могу утицати на развој предузетничке компетанције.

Део програма се реализује кроз наставне предмете: Чуvari природе, Природа и друштво, Ликовна култура, Од играчке до рачунара, Српски језик, Математика, Час одељенског старешине, Музичка култура, Физичко васпитање, Техничко и информатичко образовање и Техника и технологија, као и кроз слободне активности (секције). Програм је имплементиран у оперативне планове рада наставника наведених предмета.

15.6. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Програм безбедности и здравља на раду се остварује кроз:

- Организовање дежурства наставника – на малом, великом одмору и током часова дежурни наставници дежурају на свим ходницима у складу са распоредом који је истакнут у наставничкој канцеларији;
- Постојање, уз периодично модернизовање, видео надзора у школи како би се пратило и побољшало целокупно стање безбедности како у самим школским објектима (матичне школе и Берановца), тако и у школском дворишту;
- Ангажовање школског полицајца у сарадњи са Полицијском управом Краљево у сврху свакодневне бриге за безбедност ученика
- Поштовање и примена Протокола о заштити ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- Постојање и рад Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- Осигурање ученика и запослених
- Спровођење обука и провера оспособљености запослених у систему противпожарне заштите, као и контрола противпожарних апарата
- Спровођења мера ради осигуравања школског простора у циљу повећања безбедности боравка у истом

- Спровођење едукација ученика и запослених о реаговању у случају елементарних непогода

16. ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ПРВОГ И ДРУГОГ ЦИКЛУСА ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Оцењивањем ученика процењује се оствареност прописаних исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма, а за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом прилагођених циљева, садржаја и исхода у савладавању индивидуалног образовног плана.

Ученик се оцењује из свих наставних предмета и владања. У току школске године оцењивање је бројчано и описно и врши се на основу праћења развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика.

У првом разреду обавезног образовања оцењивање и закључна оцена су описне.

У другом, трећем и четвртном разреду оцењивање и закључна оцена су су бројчани осим за верску наставу и грађанско васпитање.

У петом и шестом разреду оцењивање и закључна оцена су су бројчани осим за верску наставу, грађанско васпитање и слободне наставне активности.

У седмом и осмом разреду оцењивање и закључна оцена су бројчане, осим за верску наставу и грађанско васпитање.

Описно оцењивање, које је квалитативно и формативно, доприноси обезбеђивању услова за остваривање планираних циљева и исхода образовања, односно услова за развој ученика кроз васпитно-образовни процес у школи.

Током првог разреда, оцена и оцењивање, пре свега, су у функцији праћења напредовања ученика: шта је ученик усвојио, у чему има потешкоћа, шта треба додатно подржати итд, на основу чега се даље прави план наредних активности у раду са учеником. Дефинисани циљеви и исходи образовања, а посматрани и као корак до остваривања стандарда постигнућа за први и други циклус, представљају наставницима кључни ослонац да осмишљавају своју праксу оцењивања у контексту целовитости наставног процеса, која је у функцији праћења напредовања ученика и планирања наредних наставних активности. Приликом оцењивања нужно је уважавати особености индивидуалног тока развоја и напретка појединог ученика у савлађивању школског програма.

Потребно је да наставник ученику, континуирано и на адекватан начин (примерено учениковој способности да разуме и прихвати), указује на квалитет његовог постигнућа у различитим доменима активности и знања. Овим се ученицима омогућава да развијају способност да самостално прате свој напредак и да самостално себе процењују (оцењују). Постављањем основа за развој способности евалуације већ у првом разреду, ученици почињу да се оспособљавају да активно учествују у свом развоју и образовању.

Формативна улога оцењивања се огледа у подстицајној повратној информацији, што значи да се мора водити рачуна о следећем:

- повратна информација је ефикасна када је добро увремењена, тј. дата непосредно након активности на коју се односи, или током обављања активности,

- она мора да буде конкретна, тј. мора да се односи на активности и продукте ученика, а не на личност или њене карактеристике,
- она мора бити позитивно интонирана, тј. прво да садржи истицање оних елемената који су за похвалу, а тек потом оних елемената у односу на које би ученик требао или могао да уложи додатан труд.

Сумативна евалуација је вредновање у завршној фази образовног процеса. Финална евалуација има за циљ да сумира исходе и процени њихову оствареност.

Овако постављено и реализовано праћење напретка ученика и оцењивање (квалитативно, континуирано, коректно, позитивно и адекватно образложено), доприноси и њиховом развоју појма о себи, формирању реалне слике о себи, о ономе што знају и умеју, о својим способностима, што је значајно за развој самопоштовања ученика и здравог односа према себи.

17. НАЧИН И ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања школског програма је континуиран задатак стручног актива за развој школског програма, са циљем унапређења свих сегмената школског програма.

Праћење остваривања школског програма реализоваће се на основу неколико елемената, који ће се оперативно разрађивати у поступку планирања и реализације праћења:

Садржај праћења остваривања школског програма чине постигнућа ученика, оствареност циљева и исхода, усклађеност циљева и исхода са садржајима, наставним методама и облицима рада, активности ученика и наставника, временска динамика, узрасне и развојне карактеристике ученика, фактори који олакшавају и отежавају реализацију планираног у школском програму.

Начин праћења остваривања школског програма се реализује коришћењем различитих метода и техника оцењивања ученика, диференцирањем различитих нивоа постигнућа ученика, вредновањем постигнућа ученика, вредновањем задовољства ученика, родитеља и наставника у раду, процењивање активности ученика. Праћење се одвија кроз посматрање, усмено испитивање, тестирање, разговор, вођењем евиденције о ученицима, родитељима, наставницима и стручним сарадницима.

Инструменти праћења остваривања школског програма су тестови, контролни и писмени задаци, наставни листићи, анкете, скале процене, модели евалуације, елементи портфолија наставника и ученика, фотографије, видео записи, формативно и сумативно оцењивање.

Сарадници стручном активу за развој школског програма при праћењу остваривања су наставници, ученици, родитељи, стручни сарадници, директор, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, и представници других институција.

Временска динамика праћења остваривања школског програма је континуирана, током школске године.

Путем праћења остварује се увид у избор адекватних поступака, метода и техника, облика рада и средстава у реализацији програмских циљева. Остварује се увид у активност ученика, наставника и других учесника у образовно-васпитно раду.

Подаци се прикупљају од наставника, родитеља, стручних органа школе, Министарства просвете, науке и технолошког развоја и представника других институција у циљу вредновања и праћења ефеката и токова образовног-васпитног рада у школи.

Могуће потешкоће праћења образовног-васпитног рада испољавају се у тврдњи да је процес образовања и васпитања сложен и комплексан, да је динамичан и склон променама, да се ради о веома сложеним вредностима и међуљудским односима, па вредновање таквих промена није могуће објективно вредновати.

У школи се вреднују сви видови рада, а не само остварени резултати у оквиру наставног процеса. Комплексни систем вредновања представља и вредновање знања, ставова, усвојених вредности, интереса и потреба.

У образовно-васпитном процесу поред вредновања постигнућа ученика вреднују се и резултати свих учесника у процесу, вредновање се сагледава, констатује, упоређује, закључује, планира, подстиче и гради одређени однос према раду.

Комплексно вредновање представља целовиту примену различитих метода, техника и инструмената у праћењу, мерењу и вредновању свих сегмената школског програма.

Резултати образовног-васпитног рада саопштавају се на седницама Одељенских и Наставничких већа, на седницама Стручних већа и актива, на родитељским састанцима, на састанцима Савета Родитеља и Школског одбора.

Давањем информација и усвајањем анализе, открива се одређено стање, добре и лоше стране образовног процеса. Без утврђивања резултата образовно-васпитног рада није могуће у жељеном смислу планирати промене које ће допринети остваривању бољих резултата у образовном-васпитном процесу.

Школски програм се операционализује и реализује кроз Годишњи план рада школе. Евалуација остварености Годишњег плана рада школе показује ниво реализације школског програма у тој школској години. Извештај о реализацији Годишњег плана рада школе садржи посебне извештаје о свим сегментима Годишњег плана рада из којих се врши увид у оствареност Школског програма за одређену школску годину.

САДРЖАЈ

1. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА.....	1
1.1. Индивидуални образовни план.....	1
2. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ	1
3. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ	3
4. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНОХ АКТИВНОСТИ	3
5. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА	4
Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања је заснован и дефинисан на основу Посебног протокола и Приручника за примену Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама.	4
Циљ Програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама је унапређивање квалитета живота ученика у школи применом мера превенције , ради стварања безбедне средине и мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање ученика.	4
Специфични циљеви Програма у превенцији су следећи:	4
Превентивне активности	6
Интервентне активности	7
6. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ.....	11
6.1. Назив ваннаставне активности: Библиотечка секција	12
6.2. Назив ваннаставне активности: Рецитаторска секција	13
6.3. Назив ваннаставне активности: Литерарна секција	14
6.4. Назив ваннаставне активности: Новинарска секција.....	16
6.5. Назив ваннаставне активности: Драмска секција	17
6.6. Назив ваннаставне активности: Енглески језик - Project – based learning	18
6.7. Назив ваннаставне активности: Млади математичари	21
6.8. Назив ваннаставне активности: Саобраћајна секција	22
6.9. Назив ваннаставне активности: Ватрогасна секција.....	23
6.10. Назив ваннаставне активности: Секција за програмирање.....	24
6.11. Назив ваннаставне активности: Еколошка секција	25
6.12. Назив ваннаставне активности: Физичко и здравствено васпитање - фудбал	27
6.13. Назив ваннаставне активности: Физичко и здравствено васпитање – стони тенис	27
6.14. Назив ваннаставне активности: Хуманитарно-здравствена секција.....	28
6.15. Хор ученика млађих разреда.....	31
6.16. Хор ученика петог, шестог, седмог и осмог разреда.....	33

7.	ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ	49
8.	ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ.....	51
9.	ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ.....	52
10.	ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	52
11.	ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ.....	53
12.	ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ.....	54
13.	ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈЕ И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ.....	56
14.	ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ.....	60
15.	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈЕ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД ШКОЛЕ.....	62
15.1.	КОМПЕНЗАТОРНИ ПРОГРАМ ЗА ДЕЦУ ИЗ ОСЕТЉИВИХ ГРУПА	62
15.2.	ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА	62
15.3.	ПРОГРАМ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА	63
15.4.	ПРОГРАМ УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА И ВРШЊАЧКОГ ТИМА	65
15.5.	ПРОГРАМ ПРЕДУЗЕТНИШТВА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ.....	66
15.6.	ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	67
16.	ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИГЊУЋА УЧЕНИКА ПРВОГ И ДРУГОГ ЦИКЛУСА ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	68
17.	НАЧИН И ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	69